TAKSA PLAĆENA U GOTOVU

Obitelj

BROJ 9-10
1. OŽUJKA 1938

PROLJETNA MODA U FILMU
„STAGE DOOR"
1. Gail Patrick u suknji od crnog baršuna s bijelom bluzom
2. Lucille Ball u večernjoj haljini iz crnoga tafta
3. Katarina Hepburn u večernjoj jaki.
4. Ginger Rogers u večernjoj haljini iz gobelinsko-plavog georgettea
Foto RKO

ŠTO SVAKOGA ZANIMA

Žena i svijet

Sve više učiteljica ima u pučkim školama u Čehoslovačkoj. Ondje ima sada 6597 učitelja i 6027 učiteljica, dakle skoro jednak broj. Ali u nekim okružjima ima već više učiteljica nego učitelja. U samom Pragu ima 802 učiteljice, a samo 440 učitelja na pučkim školama.

Nesreća u odsutnosti roditelja dogodila se u Newcastlu. Dok su otac i mati porodice Colehills bili negdje izvan kuće, nastao je u kući požar, te je izgorjelo četvero djece: jedno od 3 mjeseca, drugo od godinu i po, treće od 3, a četvrto od 5 godina. Mala se djeca nikad ne smiju ostavljati sama u kući.

Sve manje vjenčanja, a sve više rastava brakova ima u Francuskoj. Godine 1930. bilo je 169.000 vjenčanja i 9700 rastava brakova, a g. 1937. samo 132.000 vjenčanja, ali zato 11.600 rastava brakova.

147 godina sretnog braka. 147 godina sretnog su živjeli oženjeni Janoš Rajen i njegova žena Sara u ugarskom selu Stradovi. On je doživio 172, a ona 164 godine. Umrli su iste godine 1825. Sin im je tad imao 116 godina. Nekad bilo, sad se spominjalo.

Svašta pomalo

Dužina jedne milje nije svakome poznata, a i ne može biti, jer to je stara mjera, koje se duljina u razna vremena i prema prilikama mijenjala. Engleska milja bila je duga 5 km 569 m, španjolska kraljevska milja 7 km 66 m, portugalska milja 6 km 179 m, pruska milja 7 km 407 m, švicarska milja 4 km 480 m, Francuska milja je dugačka 4 km, ali i njezina vrijednost se mijenja u raznim francuskim pokrajinama.

Prvi svjetski atlas s Amerikom je vlasništvo Jagelova sveučilišta u Krakovu. To znamenito djelo zove se »Globus terrarum Jagellonicus« i posve je vjerno reproducirano u jednom primjerku, koji je Poljska darovala zbirci sveučilišta u Pitsburgu. Za vrijeme delikatnih radova oko kopiranja tog zemaljskoga globusa otkriven je u sklopu s nacrtom kugle zemaljske vrlo zanimljiv satni stroj, koji pokazuje satove, dane, tjedne, mjesece i godine.

Koliko ima životinjskih vrsta? Jedan francuski prirodoslovac sastavio je statistiku o životinjskim vrstama na zemlji i u vodi. Prema statistici ima više od 400.000 životinjskih vrsta, dok broj bilinskih vrsta dosiže jedva 150.000. Kukaca ima preko 100.000 vrsta, od čega otpada na opnokrilce 120.000. Ptica ima oko 13.000 vrsta, riba oko 12.000. Gmižavaca ima oko 3.800 vrsta, a 1640 su zmije, od kojih je 300 vrsta otrovno. Osim toga ima još 1.300 vrsta vodozemaca, 2.000 pauka, 5.000 mekušaca, 8.000 crva, 3.000 vrsta kralježnjaka i t. d.

ZNATE LI SAVJETOVATI?

Po želji velikog broja naših čitatelja i čitateljica zavodimo opet ovu rubriku upita i savjeta. Molimo, da postavljeni upiti i savjeti budu od općeg interesa i kratki.

1. Za mršavljenje. Imam sestru, koja sve više deblja. Danas ima 24 godine. Dok je bila mala djevojčica, srdila se što je jako mršava, a danas, na svoju žalost i svih nas, naglo deblja. Ne jede previše. Radi u uredu sedam sati dnevno. Neke prijateljice joj preporučuju razna sredstva za mršavljenje. Da li se to može upotrebiti i što da učini, da opet dobije vitku liniju? Mira

2. Uš u kosi. Upraviteljica sam dječjeg zavoda s mnogo djece. Imam nekoliko djevojčica i dječaka, koji neprestano imaju uši u kosi. Upotrebila sam razna sredstva, ali nikada posve da se toga riješim. Silvija

3. Dječaci i poslovi za djevojčice. Imam prijateljicu s dvije djevojčice i dva dječaka. Živ je i otac. Sretna obitelj. Ali jedno mi se kod moje prijateljice ne sviđa: ne razlikuje poslove za djevojčice od onih za dječake. Tako na pr. njezini dječaci metu, čiste pod i rade sve ostalo kao i djevojčice. Kad sam joj to jednom prigovorila, odbrusila mi je, da će dječake i kuhati naučiti. Znam, da se samo šalila, ali o tome ima neobične pojmove. Veli, da muškarci trebaju znati raditi i sve ženske poslove, jer istom će onda dovoljno cijeniti ženu i njezin rad. Pogledala sam njena muža, ali taj čovjek ima itekako uviđavnosti za posao svoje žene. Osjetljiva je i previše, a da bih se ponovo usudila s njom o tom raspravljati. Što o tom pitanju misle čitateljice »Obitelji« i na koji način da svoju prijateljicu o tome razuvjerim? Ja mislim, da to nema samo svoje dobre strane. Stanka

NAŠE CIJENE - NAŠA REKLAMA!
Već dvije godine imamo najbogatiji izbor ženskih šešira!
samo Ilica 63
„IZVOR ŠEŠIRA"

POKUĆSTVO
S. D. OPAČIĆ i sinovi
ZAGREB, ILICA 128

OBITELJ

ILUSTROVANI ČASOPIS
ZA HRVATSKU PORODICU

U ZAGREBU 1. OŽUJKA 1938.

X. GODIŠTE

BROJ 9 i 10

Slika desno: OBORAVANJE SELA NA PEPELNICU
Foto Stjepan Dokušec

POKLADE I PEPELNICA NA SELU

Napisao Stjepan Dokušec

Poklade slave se na selu i danas većinom onako, kako su se od davnine slavili. Sačuvali su se još i mnogi pokladni narodni običaji.

Narod je dao svakome danu u pokladnom tjednu posebno ime pa još i danas na pr. vjeruje, da se na »vrteću sredu« (tjedan dana prije Pepelnice) ne smije u kući raditi nikakav posao, kod kojega bi se bilo što okretalo (vrtjelo), jer bi u tom slučaju blago imalo padavicu. Na »lakomca« (četvrtak) se također ne smije ništa raditi, jer bi vukovi napadali ljude i blago. Jednako, ako radiš na »šantavi petek«, bit će ti blago »šepavo« (hromo).

Pokladni utorak (»Fašejnek«, »Fašnek«, »Fašnik«, od njem. riječi Fasching) imade osim pokladnih šala također običaja, po kojima se nagađa ili proriče budućnost. Na Fašnik su na pr. običavali stari »trebiti kukurizu« za sjeme. To su činili prije zore držeći, da takvo sjeme i žitak ne će ptice jesti, jer ga ne će vidjeti. Domačin bi »trebeći kukurizu, batinije« od prva tri klipa bacio u vodu, da bude godina vlažna. Drugi opet kažu, da je potrebno prije sunca »otrebiti jen bat kukurize«, a zrna podijeliti u tri hrpice i posijati još u isti sat u tri grupe. Te tri grupe posijane kukuruze označuju tri doba, kad se kukuruz obično sije: prva rani kukuruz, druga srednji, a treća kasni. Po tome, kako će koja vrsta napredovati (naime, koja će najprije proklijati i podjednako rasti), nagađa se, koju bi vrstu bilo te godine najbolje sijati. Što se tiče proricanja budućnosti, kažu jošte, ako na Fašnik pada kiša, bit će te godine dosta graha.

Svi ti međutim običaji nijesu bitni za same poklade, nego ih pokladama čine zapravo mačkare. One se međutim viđaju i na svadbama čitavo vrijeme od Bogojavljenja do Poklada, ali tada idu pojedinačno. Na sam Fašnik idu u skupinama.

Jedna takva tradicionalna povorka u mom selu Lupoglavu jest F a š n i k o v a p o v o r k a. Fašnika — lutku ispunjenu slamom, a obučenu u otrcano odijelo — voze seoskim ulicama. Ta se povorka sastoji od nekoliko stražara, zatim od suca, fiškala, pisara i drugih. Povorku prati narod. Čitava se povorka zaustavlja pred općinom ili na križanju ulica i tamo se vrši suđenje.

Pisar čita optužnicu, u kojoj se Fašnik okrivljuje za mnoge prekršaje. Fašnik ima svoga fiškala, koji ga brani, ali kako svi viču, da lopova treba uništiti, a nitko i ne sluša zapomaganje i jadikovanje Fašnikove majke, sudac izriče osudu. Osuda glasi: Smrt. Prigodom čitanja optužbe osjete se mnogi pojedinci nemilo pogođeni. Takvom se naime zgodom iznese katkada i po koja tajna. Ne kaže se, istina, tko je to zapravo učinio nego okrivljuju Fašnika, ali zakratko ljudi ipak saznadu sve.

Osuđenog Fašnika vode izvan sela. Tamo ga spale ili utope. Jednom su ga pred nekoliko godina objesili. Iza toga su »liječnici« otvorili lješinu Fašnikovu. Što se sve nije našlo u njegovoj utrobi! Iznutra su izvadili i živog zeca . . .

Nakon izvršenja osude vraća se povorka natrag u selo. Sada idu svi plačući i naričući. Spoznali su, da su uništili nevina čovjeka, i sad se kaju.

Fašnikova je povorka u Lupoglavu vrlo popularna. Osim nje u običaju su također p o k l a d n i s v a t o v i. Taj je običaj nastao početkom ovoga stoljeća.

Pokladni svatovi obilaze poput Fašnikove povorke ulicama, a »kad im je dosta hoda«, dođu na cestu. Idu tobože na vjenčanje. Poslije se navrate u krčmu, gdje se zabavljaju. Ta povorka imade poput prave svatovske povorke sve svatove, pa i mužikaše. Mladenka i pocneš su preobučeni momci, a ostali svatovi mogu biti i muškarci i ženske.

Običaj, da ženske idu kao mačkare, jest poslijeratna tvorba. Nešto slično smatralo se prije sramotom. Danas se već tu kao i svagdje može reći: »Beš'te dečki, idu dekle!«

Maske, koje se stavljaju na lice, danas su kao i nekada od kupovnog rijetko tkanog šlara, vjeđe od kože, tvrdog papira ili napokon pra-

ve kupovne maske. Prošlih nekoliko godina išle su mačkare nemaskirane, jer je upravna vlast maskeradu branila.

Na poklade se pjeva pjesma: »Fašnik se je oženil . . .«, u kojoj se dalje kaže: »Denes zelje, gibanica . . .« Stari su naime uvijek na Fašnik jeli varivo od zelja. Preostatak zelja ostavljali bi za sjutradan. Na Pepelnicu bi u njegovoj »vodi« (juhi) prali ruke od lakta prema prstima i nogu od koljena prema stopalu. Njome bi također činili kružnice oko ušiju ili ustiju. Ostatkom te »zelove vode« običavali su stari »škropiti« oko kuće. Što je i iza toga preostalo, bacali bi u smjeru prema sjeveru, da se zaštite od zmija.

Na Pepelnicu ujutro obilaze u Lupoglavu p r e m n i c e. To su male djevojčice ispod dvanaest godina (»dok još nemaju srama«). One idu pojedinačno, a dolaze šutke u kuću pa sjedaju na stolac i tako ostaju mirno. Miruju zato, da bi kokoši mirovale, dok »nesu« jaja. Te se djevojčice zovu također »spremnice«, a za njih kažu, da one idu »z spremnicu«. Premnica je i jedna vrsta polaznika kao i u božićnim narodnim običajima. Premnicu domaćica dakako dariva. Daje joj jaje, kruha, gibanice i drugo. A ona sve, što joj se dade, uzima pa odlazi za čas šutke (kao što je i došla) iz kuće. Ide u drugu kuću i tako redom; ali obilazi samo prije sunca. Čim se ono pokaže, premnica više ne ide.

Na Pepelnicu se ide na pepeljenje u crkvu. Poslije mise, kad se ljudi povrate kućama, vrši mladež običaj »o b j a r j a n j a« s e l a«. Selo se »objarja« (oborava) zato, da ga se na taj način očuva zlih utjecaja. Taj je običaj vrlo star i raširen. Prvi izvještaj o njemu iz šesnaestog stoljeće potječe iz Njemačke. Tu su običaj vršile (vukući plug selom sve do potoka) djevojke, a pratili su ih momci. Običaj je poznat i u drugim zemljama, na pr. u Engleskoj. O njemu imademo vijesti iz nekih krajeva, da su kod tog obreda morale sudjelovati starije neudate djevojke, a išle su obično maskirane.

Običaj »objarjanja sela« prema predaji postoji u Lupoglavu od njegova postanka. (Po tome bi bio star preko šest stotina godina). Priča kaže, da su se tu nastanila nekoć dva brata. Oni su došli ovamo prije izlaza sunca i oborali brazdu oko svoga kućišta te time osigurali sreću sebi i potomcima. Neki opet pripovijedaju, da se običaj vrši od vremena, kad je tu harala kuga. Stari još i danas kažu, da se selo oborava zato, da se očuva od kuge i da polje bolje urodi.

Običaj »objarjanja«, kakav danas postoji u Lupoglavu, nije više pravo oboravanje. Pravo oboravanje sela postoji još i danas u Prečecu kod Lupoglava. Obred »objarjanja« vrše mladići. Oni nisu maskirani, vuku plug seoskim ulicama, zalaze i u dvorišta, da od šale zaoru. Pravo izvođenje brazde za čitavog ophoda ne postoji.

Obred »objarjanja« vrši u Lupoglavu čitava jedna seljačka skupina. Gonič sa bičem tjera četvoricu, koji vuku plug te imadu po sebi obješena zvona, kakva upotrebljavaju pastiri za blago. Jedan upravlja plugom, a drugi markira sijanje rasipavajući pepeo. Posljednji vuče iza sebe veliki trn. Taj predstavlja branu, kojom se tobože poravna brazda i zagrne sjeme. Ophod prate još trojica, koji kupe darove. Jedan od njih nosi »ceker« pa sakuplja jaja, drugi »lagvu« za vino, a treći vreću za ostale darove. Nadareni »objarjaši« idu dalje. Od darova, što ih nakupe, prirede nekoliko dana kasnije zabavu.

Prikazani običaj orača sa plugom poznat je kod nas sve do Slavonije. Granični krajevi Slovenije, a dijelom i Hrvatsko Zagorje poznaje sličan običaj pod imenom »vleči ploh«. Razlika je jedino, što tu ne postoji običaj ophoda, nego se od šale ili inata odvuče kakav predmet od ove ili one kuće, pa se postavi ili objesi pred čijim domom, osobito pred kućom djevojke za udaju ili mlade udovice.

MLINI POREDOVNJACI U BOSNI

Napisao Husejin Šehić

U našoj Bosni ima jedan njen kutić topao i mio, a to je naša Krajina, nekad slavna i pjesmom opjevana Krajina, kolijevka Muja i Halila, kraj, koji je sačuvao sve odlike starih dobrih Bošnjana. Nije davno bilo, kad je njene grudi rasparala željeznička putanja. Kud je ona prošla, nestalo je starih hanovâ, a uz njih propadoše mnogi krajiški zanati, koji su bili vezani uz put i putnike.

Ali dok je to bilo samo u jednom njenom dijelu, drugi je ostao isti onakav, kakav je bio i prije mnogo godina, sa svim svojim primitivnim životom, sa svojim sitnim potrebama i još sitnijim i primitivnijim izumima.

Težak život, vječita borba sa prirodom i njenim hirovima povezala je usko taj dobri svijet i uputila na bratski život i potpomaganje.

Kad se prođe kraj naseljâ u Krajini, susreće se po neka tvorevina tih dobrih ljudi. Jedna od tih su i mlini poredovnjaci u okolici Blagaja na Uni. Na jačem potoku, koji samo u sušna ljeta usahne, poredali su se ko ihtijari ti mali mlini, pa veselo klopotaju u mirnoj dolini. I kad se spuštaju meki mirisni sutoni, kad se sastala stada ovaca uz svirku ćurlika primiču selu na počinak, pjesma tih mlinića upotpunjuje zanosnu idilu.

Ima mjeseci, kada ti mlini i opuste, pa ih čovjek sa nekom sućuti gleda, kako mirno u dolini leže i zgrčeni slušaju pjesmu uspavanku malog bisernog potočića. A najviše se razgalame nakon vršidbe, kad dospiju nova žita, što mirišu znojem i trudom dobrih siromašnih brđana. Tad bi rekao, da im pjesma nikad ne će umuknuti.

MLINOVI U BLAGAJU
Foto H. Šehić

Ti mali mlini su zajedničko dobro seljana. I svi imadu svoje nazive. Onaj prvi je Kržalića, onaj drugi Ramića, pa tako redom Nesimovića, Durakovića i tako dalje. Kržalića ima dvadeset i pet kuća. Ramića trideset. Pa onda se zna. Kržalića Mehe kuća melje petkom, Hasanova subotom, Behlilova nediljom i tako redom. Ako je kuća jača, onda ima i po dva tri dana muhleta, da uzmogne samljeti onoliko, koliko joj je potrebno do iduće srijede. Popravak i izdržavanje tih mlina je briga zajednice, bratstva, koje se njime koristi. Svi ga izdržavaju, popravljaju i njime se služe.

Svaki od tih mlina ima i svoje naročito ime. Jednog zovu Šabanovac zato, što ga je pravio Šaban. A taj Šaban je možda djed Kržalića ili Ramića. I tako svaki uz ono — Kržalića mlin — ima i svoje naročito ime: Trica, Gornjak, Polutan, Varmaz, Glavaš, Hozo, Miško, Libo i tako dalje.

Oni su građeni jednostavno. Nešto malo kućice primitivno građene redovito iz tvrdih hrastovih dasaka. Potok teče i kad se približi mlinu, on onda ulazi utanjen ko zmija u nekoliko metara dugački šuplji balvan, koji je koso položen pod mlin. U nekim ga krajevima zovu — stubo — ili »badanj«. Voda prošavši kroz taj šuplji balvan naglo pada na malo mlinsko kolo, koje je na debelom drvetu, zvanom prela, usađeno, a zove se »vito«. Priječke toga — vitla — su koritaste, te voda padajući iz stubla koso na nj naglo ga okreće. To je kolo na gornjem dijelu svoga drška, koji prolazi kroz pod mlina, spojeno sa malim žrvnjem, koji se okreće istom onom brzinom kao i kolo (vito). Nad žrvnjem je postavljen »kašun« u obliku piramide naopako okrenute. Dolje ima mali žljebast otvor, u kojem je običan komad izdjelane motke, što je probijena drugom motkom, a koja se po žrvnju kreće. Kretanjem žrvnja pokreće se i motka, koja reguliše sipanje žita iz kašuna. Pod žrvnjem je sanduk, u koji sipa samljeveno zrnje žita.

POSLJEDNJI OSTATAK GRADA BLAGAJA
Foto H. Šehić

Rad tih mlina nije ni tako spor. Glavno je, da seljani mogu podmiriti svoje potrebe.

U dugim jesenjim i zimskim noćima u tim mlinima se okupe seljani i u toploj sobici u mlinu sijele po čitave noći, dok mlini pjevaju kroz noć. I tu se zature duge priče o svemu i svačemu, o starom dobrom zemanu, o starim junacima, i pjevaju se pjesme o Hrnjcama, Mustajbegu Liki, Budalini Tali. A te ih pjesme zanose, oduševljavaju i prenose svom dušom u onaj davni vakat, koji je iščezao, ali koji još živi u njihovim lijepim pjesmama, u njihovim dobrim dušama i vatrenim srcima. I dok obrežje umotano tamom i spokojnim mirom čuva uspomene prošlih doba, dok pjesma mlinâ u krpice pretvara mir noći, oni sjede i slušaju pjesmu njihova ponosa i prošlosti, praćenu tužnim drhtajem žica sa šarkije.

Slika na omotu:
Djevojka iz Šokadije
Foto T. Dabac

Španjolska novela

MRAV I SLON

Napisao Ramiro Blanco

Slon je prijateljski razgovarao s mravom. Katkada se veliki udostoji sniziti se k malome.

Predmet njihova razgovora bio je vrlo filozofski i o stvarima, koje premašuju naša sjetila.

»Doista,« reče mrav, koji je sa grane drveta s čudom gledao ogromnu tjelesinu svoga subesjednika, divna je moć Stvoriteljeva. Kad sam putovao dalje od svoga mravinjaka, vidio sam bića sitna, sićušna, da bi ih ti svojom nogom mogao hiljade satrti odjedamput, a sad zaprepašten gledam tvoje orijaško tijelo, koje mi izgleda kao čitav svijet.

»Ja se ne čudim ništa manje od tebe,« odgovori slon, »da živa mrva, kao što si ti, ima razum i zna tako govoriti, jer, jednom riječju, koliko si mnoštvo duha mogao dobiti na općoj diobi?«

»Nemoj tako govoriti, slone! Duh nema vage ni mjere. Za stvaranje mojih ideja, tako uznositih, kao što mogu biti tvoje, dosta je laboratorij moga mozga.«

»Polakše, polakše, gospodičiću mrave! Tjelesna konstrukcija znači nešto. Misli nastaju samo od vanjskih dojmova, koji dođu u mozak. Muha, za koju kažu, da je gluha, šta ona zna o glazbi? Neke ribe, koje su slijepe, šta one imaju pojma o bojama? A ti, koji si tako droban, šta ti znaš o svijetu, kad si na svojim najdaljim putovanjima jedva mogao svladati udaljenost, koju ja prevalim u kakvih dvanaest koraka?«

»Imam svoju državu, kao ti što imaš svoju,« odgovori mrav, »jer vidim, pipam, čujem, kušam stvari, predmete, kojih ti i ne poznaješ. A što se tiče tobožnje prednosti, koju imaš od dalekih putovanja za stvaranje suda o svemiru i za raširenje kruga ideja i misli, znaš ipak, da je bio nekoć velik mudrac i mislilac, po imenu Kant, osnivač tako zvane metafizičke škole; i on je čepio kod kuće više nego oštriga u svojoj školjci.«

»Izvrsno!« vikne trbonja ljuljajući se poznatom svojom tromošću. »Dakle ti misliš, da se metafizički izrazim, da poznaješ svijet. No pa kakav si pojam sebi o njemu stvorio?«

»Vrlo loš.«

»Zbilja?«

»Mislim, da sva bića i stvari ovoga svijeta po prirodi ponajviše teže na zlo, a dobro se čini kao neka iznimka. I tako vidimo, da na ovom nesavršenom planetu igračka je drugome naškoditi, jer je sve tako rekavši za to pripravljeno, dok za vršenje dobra treba svladati sile vrlo moćne, i uvijek se ne postigne pobjeda. Bog je tako uredio: obitelj anđela čuvara prorijedila se, dok se čeljad opakih duhova vrlo umnožila.«

»Da mi nije do smijeha, doista bih se zapanjio nad tvojim crnim gledanjem, što je usredotočeno u toj crnoj kuglici, koja ti služi za glavu. Rado bih znao, kako si ti, tako neznatan, mogao ustanoviti dobro ili zlo unutar tijesnog okruga tvoga mravinjaka.«

»Ti neprestano ističeš svoju veličinu! To je grub način debate. Ali ako hoćeš sa mnom putovati, lako će mi se pružiti prilika dokazati, da imam pravo. Nego dosta smo mlatili praznu slamu. Djelima vjerujte, ne riječima! Operibus credite, non verbis!«

»O, i latinski znate?«

»To sam naučio od staroga mrava iz Manche, koji je taj citat čitao u nekakvom Cervantesu. Dakle, hoćemo li zajedno na put?«

»Pristajem.«

»Pruži mi to tvoje rilo, da uzjašem kao gospodin.«

Kad je mrav sjeo u mesnu kočiju, stane slon kasati, i naš putnik gledao je s visoka, kako mimo njegove oči lete uvale, šume, bregovi, varoši. Na veče su stigli pod brdo, na kojemu je stršio tvrd grad. Podsjedalo ga je sto hajduka, koji su se baš spremali da se popnu na visok zid, da se dočepaju jedinoga branitelja, koji je u gradu ostao na životu.

»Ovdje se pruža prilika za naš pokus!« reče mrav.

»Kako to?« upita slon.

»Izjavi se zaštitnikom onoga ondje čovjeka, kojemu je pisana smrt. Ti si velik, razuman, velikodušan, pa možeš igrati ulogu anđela čuvara. Ja, koji sam malen i slab, pridržavam sebi ulogu vraga, njegova zatornika. Vidjet ćemo, tko će biti jači.«

»Hajde, na posao!«

Slon strašno zatrubi i nasrne prema gradu digavši grozno svoju surlu, oči su mu strašno sijevale, zemlja se samo tresla pod njegovom težinom. Hajduci nijesu dočekali dolazak strašne pojave, nego se razbjegoše kud koji.

»No, šta veliš?« upita slon s mirnim veličanstvom svoje snage.

»Da si opasnost samo udaljio. Razbojnici spremaju zasjedu svojoj žrtvi. Oslobodi je iz toga grada i otpremi je na sigurno mjesto.«

»Dobro, kako?« upita slon.

»To je tvoja stvar. Dok ti budeš nastojao spasiti mu život, pokušat ću ja, kako bih ga smaknuo.«

Uzalud se slon trudio, da razvali granitne stijene, od kojih je bio sagrađen grad. Zaludu se upirao svom snagom o zid i nije mu koristilo, što je iz korijena čupao velika stabla, da se po njima popne k zatvorenom čovjeku. Plemenita životinja trčala je očajno, nemoćno oko grada.

Mrav je dotle tiho vršio svoje zlosrećno djelo. Namočivši svoja ticala u otrov žute zmije, koju ja našao ubijenu, popne se kao od šale po zidu i pusti otrov, koji je nosio, u ranu junačkog branitelja.

Malo zatim spusti se na široka leđa slona, koji je sav zbunjen promišljao o novom sredstvu spasa.

»Nemoj se više truditi!« reče mu mrav.

»Ah! Ti si već došao?«

»Jesam. Evo sad sam ucijepio tvome štićeniku smrtni otrov. Pogledaj ga! Već se savija od muke, sad će ispustiti dušu.«

Zbilja je junak malo zatim izdahnuo.

Pesimistički kukac ostao je u tom kraju, jer za njega je svako mjesto dobro. Ogromni debelekožac odlazio je polagano oborene glave, omahujući uškama, zlovoljan, gotovo uvjeren, i noseći u pamet usječenu ovu istinu: Da učiniš dobro, nije dosta biti slon; da učiniš zlo, dosta je, da si mrav.

NEDOSTACI OBITELJI KOD ODGOJA DJECE

Napisao Luka Perinić

Obitelj je najvažniji i nenadoknadivi odgojni faktor, ako je obitelj doista onakva, kakva treba da bude. Međutim sa žalošću vidimo, da suvremena obitelj ima mnogo nedostataka, koji razorno djeluju i u odgojnom pogledu.

Ako ne postoji u obitelji vjerski duh, kako ćete to tražiti u djeci obitelji? Ako nema jedinstvenog gledanja na svijet, između muža i žene, kako ćeš tražiti dosljedni odgoj pod vodstvom takvih roditelja? Ako nema između muža i žene uzajamnog poštivanja i ljubavi, kako ćeš tražiti u djeci izgrađene najplemenitije moralne i socijalne osnovice? Ako obitelj riječju, a još više primjerom loše djeluje na svoj podmladak, kako ćeš od tog podmlatka tražiti ispravniju orijentaciju i višu moralnu razinu, nego što postoji u ambijentu, koji ih odgaja?

N a ž a l o s t m n o g i s u r a z o r n i e l e m e n t i u š l i u s u v r e m e n u o b i t e l j, pa mnogi pedagozi čak izjavljuju, kako obitelj u mnogo slučajeva više ne može biti odgojno ognjište, jer više ne može moralno uzgajati. Laž, koja je katastrofalna u odgojnim nastojanjima, laž između odgajanja omladine i praktičnog života onih, koji tu omladinu odgajaju, nažalost vrlo često postoji. Djeca su vrlo kritična i vrlo lako zapažaju protuslovlje između odgojnih zahtjeva i principa roditelja i između roditeljskog stvarnog življenja. Dvostruki moral — jedan za djecu, a drugi za roditelje — najsigurniji je rušitelj svakog uspješnog odgoja.

Zato ako obitelj hoće da bude ono, što od nje narav traži, prva i najvažnija uzgojiteljica, mora da u sebi sadrži sve preduvjete za dosljedan odgoj. Mora da bude zdrava kršćanska obitelj, ako želi u istom duhu odgajati svoje potomke. Mora da ima oca i majku već odgojene, t. j. mora da u njima ima već ostvarene one glavne ideale, do kojih hoće da podigne svoju djecu putem odgoja.

Drugi jedan nedostatak naših obitelji jest: n e d o v o l j n a s p r e m a z a r o d i t e l j s k o z v a n j e. Za svako zvanje treba posebne spreme, odgoja, studija i rada. Kako bi bilo, kad bi danas počeo izrađivati n. pr. cipele onaj, koji nikada nije učio i vježbao taj zanat? Kako bi bilo, da bilokoji čovjek s ulice uđe u državni ured ili u školu te počne raditi uredske poslove ili obavljati nastavu? Nekada, u primitivno doba to je možda bilo moguće, no danas u modernom i toliko kompliciranom društvu, gdje se za sve traži tolika sprema, to je nemoguće ni zamisliti. A eto za roditeljsko zvanje ne traži se nikakva sprema, nikakav studij, nikakva vježba, kao da je roditeljsko zvanje manje vrijed-

EGIPATSKI KRALJ FARUK I KRALJICA ZENAIDA ZULFIKAR provode medene mjesece svoga braka slavljeni svuda, gdjegod se pojave

no od cipelarskog ili uredskog. Odgoj djece, koji je bitan u zvanju roditeljskom, povjerava se posve lako ljudima, koji često ni sami još nisu odgojeni i kojima je odgoj jedva i po imenu poznat.

Kad je neki umjetnik pristupio mramornoj gromadi, da iz nje izdjela kip, uvijek bi mu zebnja obuhvatila srce, da li će doista od te mramorne gromade izdjelati umjetničko djelo. Roditelji su također umjetnici, koji se nalaze pred neizgrađenom duševnošću svoga djeteta, pa treba da iz nje izdjelaju živo umjetničko djelo na slavu Božju i na ponos naroda. S kakvom bi tek zebnjom morali oni da pristupaju odgoju svoga djeteta! Umjetnik može i da ne uspije, može da pokvari onu mramornu gromadu. Mala šteta. Pokvareno je nešto mramora. Međutim se ne može tako reći o izdjelavanju ili odgajanju djece. Tu se radi o živom biću, koje ima vječnu dušu, dragocjeniji od svih mramora na svijetu.

Doista i u prošlosti i u sadašnjosti mnoge i neuke majke odgajaju uzornu djecu. No one

odgajaju djecu po načelima Evanđelja i nastoje, da im djeca budu slična najvećem Uzoru. Ali zastalno nitko ne će kazati, da uz zdrava evanđeoska načela, koja su one u srcu nosile, i uz neko znanje o odgoju ne bi sam odgoj bio mnogo lakši, ljepši i sigurniji — a ujedno bi se izbjeglo mnogo teških pogrešaka u odgoju djece, koje se često zapažaju.

U nekim zemljama postoje zato tečajevi za mlade majke, u kojima mlade majke dobiju kroz nekoliko mjeseci glavno znanje i upute za tjelesni i duhovni odgoj pomlatka. No to nije dovoljno. Zašto ne bi postojali tečajevi i za mlade oceve? Ni ocevi ne znadu sve, što je potrebno za odgoj djece, a i oni se također moraju za njihov odgoj brinuti.

U nekim zemljama postoje posebne škole, koje pripravljaju djevojke za buduće majke. No te su škole pristupačne samo vrlo malom broju djevojaka.

Kod nas je na tom polju vrlo malo učinjeno. Tek se kuša među ženskom školskom omladinom (i to ne posvuda) popularizirati tečajeve za buduću majku. No što je to sve prema onoj velikoj odgojnoj dužnosti i zamašitosti, koju roditelji treba da u obitelji vrše?!

Još jedno zlo u suvremenim obiteljima, naročito građanskim, jest: skoro neprestana o d s u t n o s t o c a i m a j k e i z d o m a. Mnogi su naši domovi, pored živih roditelja, bez roditelja, jer su zbog teških prilika prisiljeni, da i otac i majka privređuju... Tu je rastrgan obiteljski život, rastrgana je obiteljska kompaktnost, raspretano je domaće ognjište. Ne može biti trajnog kontakta, ne može biti dovoljnog reda, ne može biti ni uspješnog odgoja.

Roditelji se mogu brinuti za odgoj djece, no silom prilika više će na njih djelovati druge osobe i drugi uzgojni faktori. Takvu djecu u ranijim godinama odgajaju služavke, malo kasnije škola — a onaj glavni odgojni čimbenik, obitelj, zatajio je skoro posvema.

To je kruta činjenica naših dana, koju bi i država i sve socijalne ustanove morale da nastoje poboljšati — majci povratiti njezinu djecu, a djeci njihove roditelje.

♥

Svatko ne može ići u kupalište,

ali

svatko može žrtvovati 100·— dinara (20—25 velikih boca) i mjesec dana piti, mjesto druge vode

samo našu čuvenu

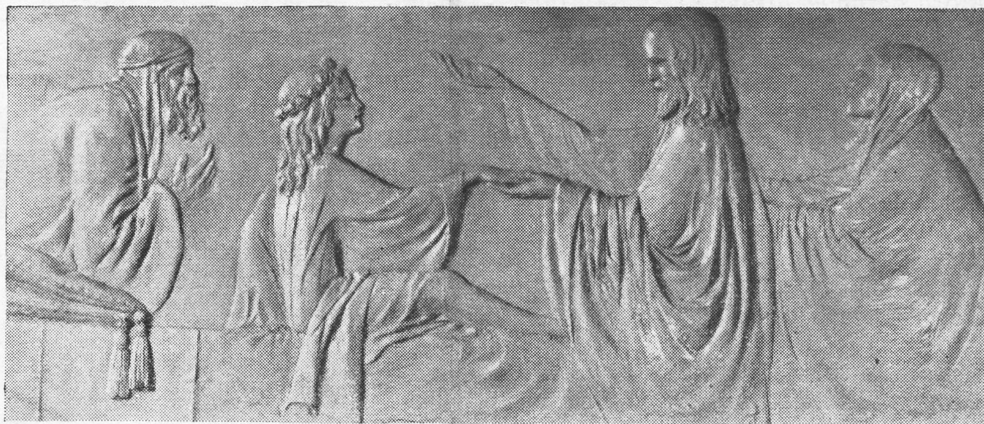
R A D E N S K U

onu sa crvenim srcima!

No postoji u našim danima slučajeva zapuštenosti obiteljskog odgoja ne krivnjom vanjskih prilika i jače sile, nego krivnjom komoditeta majke. Ima nažalost i takvih majki, koje se dosađuju s djecom i koje svu brigu za njih prepuštaju svojim služavkama, kao što se nekad odgoj djece (kao najnevažnija stvar) prepuštao — robovima.

Mnogo zanemarenosti u odgoju djece i mnogo nedostatne roditeljske brige za njihovu odgojnu dužnost dolazi i iz prevelike revnosti oca i majke za visoke probleme i za raznovrsna društva ili ustanova, no pogrešno je, ako roditelji za volju rada u tim društvima, koja danas pomalo sputavaju obiteljsku zajednicu, zanemare dužni rad, napose odgojni rad u vlastitoj obitelji. Isto tako, nelogično je, da na pr. jedna dama radi na veliko u karitativnoj akciji (koja je inače vrlo pohvalna i plemenita), a u isto vrijeme njezina djeca kod kuće potrebuju itekako karitativnosti i majčine prisutnosti.

Zbog stvarnih potreba našeg vremena, zbog zaposlenih majki postoje obdaništa i zabavišta, koja bi imala da bar donekle nadoknade roditeljski odgoj, iako ga ne mogu posve zamijeniti. No ima nažalost slučajeva, gdje se prema riječima jednog pedagoga može kazati, da su te ustanove — za lijene majke... Roditelji međutim moraju zapamtiti, da uzgajati dijete izvan obitelji, znači, nesamo lišiti ga njegovih najljepših i najdragocjenijih djetinjih prava, nego ujedno znači dati mu vještački i pogrešan odgoj... Nijedna socijalna djelatnost nema veće važnosti od odgoja djece, a pri odgoju djece ne može ništa nadomjestiti majčin utjecaj u domu.

ISUS USKRISI JAIROVU KĆER

Relijef u crkvi Majke Božje Lurdske u Zagrebu — Izradila Mila Vod

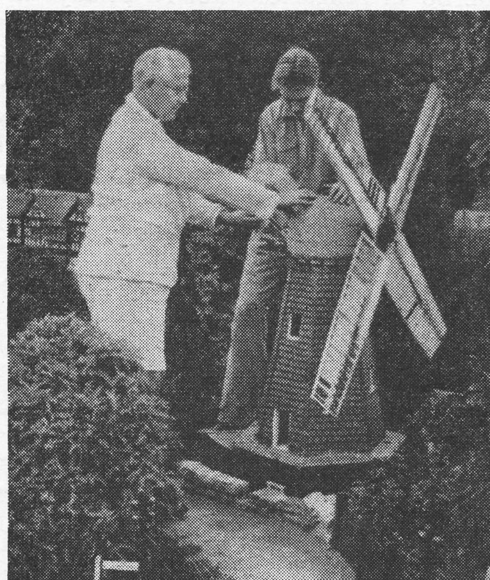
GRADIĆ U MINIJATURI

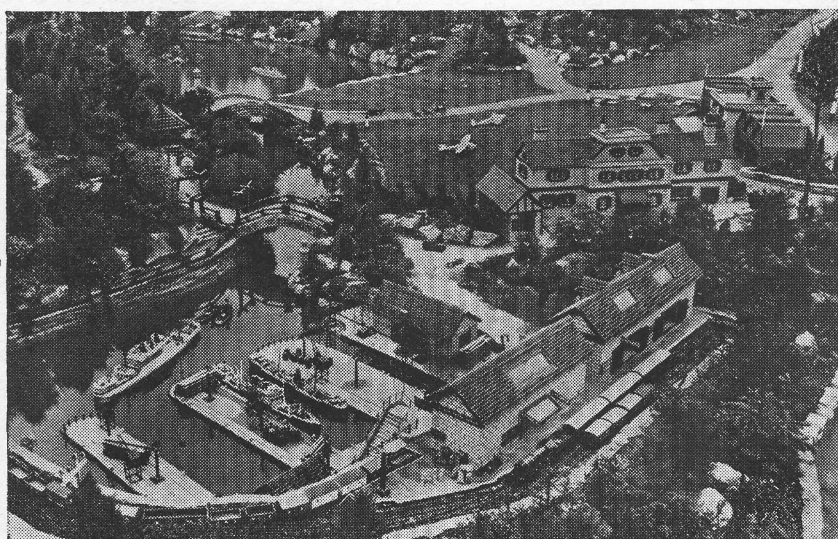
MODERNI GULLIVERI I NJIHOVE ŽENE NA ŠETNJI KROZ LILIPUTANSKI GRADIĆ
Sav je u krasnom zelenilu stabalja, između kojih se ističu lijepe vile, kakve sebi možeš samo da zaželiš. Preko vode ide most, iza kojega vidimo kupalište, a s ove strane mosta i svjetionik

LILIPUTANSKA CRKVA U ENGLESKOM STILU
također ne manjka u tom minijaturnom gradiću]

VLASNIK TOGA GRADIĆA MR. CALLINGHAM
kod posla postavljajući i jednu minijaturnu vjetrenjaču

LUKA SA BRODOVIMA I KOLODVOR SA ŽELJEZNIČKIM VLAKOM,
a na livadi bijeli aeroplani liliputanskoga gradića

Prije 7 godina smislio je Englez R. R. Callingham, da u svom vrtu u Beaconsfieldu načini liliputanski gradić, kojemu je dao ime Bekonscot. Tu je svoju zamisao ostvario. Evo donosimo nekoliko slika iz tog minijaturnoga gradića, koji je pobudio veliku senzaciju. Tisuće ljudi dolazi da ga posjeti i da uživa u toj — rekli bismo — dječjoj igrački. Prihod, koji se ubere tu kao ulaznina, ide u korist karitativnih ustanova. Zna biti koja nedjelja, te u jedan jedini dan do tisuću osoba posjeti taj jedini svoje vrste gradić na svijetu.

RAZGOVOR SA SELJAČKOM DJEVOJKOM

Napisao Vilim Peroš

Vrbovec je već tjedan dana pun blata i vode. Kula nekadašnjega staroga grada Zrinskih, Castellum Verbovea, nekud se od kiše i naoblačenoga neba usivila, a park uz župnu crkvu sv. Vida daje dojam pustoši i praznine.

Cesta je puna kaljuža i blata, da se jedva krećem po njoj. Idem u obližnje selo Celine, i to po — intervju. Istina, običaj je, da se intervjuiraju samo visoke ličnosti, diplomati, bivši negus, filmske zvijezde, slavni boksači i drugi slavni ljudi, ljudine, ljudeskare, čovječuljci i čovječići, koji su »predmet« opće pažnje. Ali ići po intervju nekoliko kilometara daleko po blatu i vodi, i to k nikom nego k jednoj najobičnijoj seljačkoj djevojci, nije zaista, priznajem, ni moderno ni senzacionalno. Ni pitanja ni odgovori nisu također senzacionalni ni neobični, pa se na temelju njih nažalost ne će moći zaključiti, da li će nam »budućnost donijeti blistavo sunce na političkom obzorju ili naoblačeno nebo«.

Seljačku djevojku sam našao u jednom dvorištu, kako je u krušnoj peći pekla kruh. Bila je obučena u grubu haljinu, koja je željno očekivala sapun i vodu. Na glavi je imala povezan šareni rubac, a na nogama nekakve cipele. Došao sam do nje, pozdravio se s njom i započeo razgovor. Najprije se dakako razgovor kretao o vremenu, pa se i ona složila s tim, da je vrijeme veoma slabo i da bi bilo kudikamo bolje, kad bi zahladilo i pao snijeg.

Nakon toga razgovarali smo o seljačkom radu, pa sam je upitao, kako to, da joj je kruh tako crn.

»Kak bu bel, kad je spečen od samoga raženog brašna?«

»Pa zašto ne izmiješate malo boljega brašna?«

»Boljega skoro i nemamo. Ono malo, kaj ga još imamo, trijeba nam za svetke.«

»Eh, to je drugo, ali mi se ipak čini taj kruh malo precrn.«

»Je, črn je, črn... Ali je sladak! Probajte! Probajte!« Ušla je i donijela iz kuće komadičak kruha.

Uzeo sam mali komadić kruha i pojeo. I zaista bio mi je sladak.

»Vidim, da znate dobro ispeći kruh, ali mi recite, da li znate tako dobro i kuhati?«

»Je, kuhati, kuhati... Onak' po gospodski ne znam, ali tak po mužački nekaj znam; repu bum i zele skuhala, da si bute se prste oblizavali...«

»Vidim, vidim, da ste vi već prava djevojka za udaju.«

»A kaj bi jošče o tem govoril, em ima »cajta«!«

»Zbilja, koliko vam je godina?«

»Na Blaževo sam navršila šesnajsto leto.«

»Pa kanite li se naskoro udati?«

Malo je pocrvenila:

»Je, ak' bi baš šteli znati, v jeseni pem za muž...«

»A što ćete dotle raditi?«

»Je, bum pri hiži delala. A morti bu banovina otprla i nekakvu školu za kuhanje i šivanje, koja bu trajala tri meseca. Tak se nekak pripoveda po selu...«

Znam već, o čemu se radi: banska uprava u nekim selima održava tromjesečne domaćinske tečajeve, u kojima stručne učiteljice uče seljačke djevojke kuhanju, pospremanju stana, pa najosnovnije stvari iz hrvatskoga, računstva i higijene.

»Da li volite polaziti u školu?«

»Još i kak! Samo ak' je dobra učitelka! Kad sam hodila v pučku školu imela sam pokojnu Petrićku (Bog joj dal duši lehko!), a bila je jako dobra. Sega nas je vučila: i čitati, i pisati i štrikati...«

»Pa kad vam je tako lijepo u školi, zašto ne idete u domaćinsku školu u Lovrečini Gradu k časnim sestrama? Tamo bi bili godinu dana, ali bi naučili veoma mnogo korisnih stvari, koje bi vam i te kako dobro došle danas-sutra, kad postanete svoja gazdarica.«

»Znam, znam, da se tam pri časnim sestrami takaj sega vuči i da je tam v školi jako lepo, ali ja nemrem iti, jer nemam — vremena,« rekla je, nasmijavši se široko. (pri tom je palcem počela trti kažiprst, pa sam odmah shvatio, da to »vremena« zapravo znači »novaca«!)

»Koliko imate zemlje?«

»A kaj imamo? Niš! Imamo šest rali grunta, a pet nas je pri hiži...«

»E, pa ipak, prodate uz to koje tele, svinju, vola, pa se nešto gotovine nađe u kući...«

»Prodamo, da prodamo! Al' trijeba kupit soli, petrijola i koju škatulu šibic... A onda (postala je sumorna i zamišljena) općinski namet, porez i drugo... Se trijeba platiti, a bormeš se trijeba i nekak obleči i obuti... Da samo znate, kak su ti vražji oružniki hudi za porez! Mam kravu tiraju iz štale, če smo kaj dužni...«

»Vidite, prije su seljakinje same tkale lan, pa su se oblačile, prele su vunu za čarape, a muškarci su učinjali kožu za opanke, a danas bi sve htjele samo kupljene stvari nositi: svilu, niske cipele, tanke čarape...«

»Ni baš tak! Predi ih je bilo više pri hiži, pa su jeni mogli delati na njivi, drugi v goricah, a ženske su mogle tkat i prest, a denes nas je malo, pa si moramo delati na njivi, da to malo bokčije obdelamo. Zato ni ni »cajta« prest i tkat, pa itak saki rajše gleda ono, kaj je lepše... A onda: kad pemo v cirkov, moramo se nekak malo zrihtati i lepše obleči...«

»A vi idete redovito u crkvu?«

»Je, a kaj vi mislite! Čujte: da niste vi jedan od onih kaj veliju, da ni Boga i da si popi lažeju?«

(*Svršetak na strani 141.*)

Izvorni roman „Obitelji“

SITNA SREĆA

VESELA PRIČA O MALOME ČOVJEKU OVELIKOGA GRADA — NAPISAO DR VELIMIR DEŽELIĆ, SIN

(Nastavak)

(U pohvali Vanićke ima i samohvale, jer se kuma sjeća, kako su i oni mladi gradili sebi kućicu na periferiji.)

»Sreća po njih!« nadopunja gospođa Vanićka: »Sreća što nemaju većih zahtjeva. Moj suprug ne bi mogao stanovati tako daleko izvan grada. No reci! Zar ne?«

Vanić odmah kima da ne bi.

A kum Đuka primjećuje (ali ovaj put bez »sroka«):

»Znate, gospođa Vanić, naši su mladi navikli hodati, kad stunuju čak u trećem katu, a ne gospodski kao vi u prvom spratu... iste dvorišne kasarne.«

I bez predaha Đuka odmah nazdravlja:

»Gospođu Vaniće čašom pozdravljamo, našu smjernu hvalu njima dostavljamo; jer žalili nisu nikakvoga truda, pješice su s nama došli sve do tuda i svjedocima su ovdje htjeli biti! Njima u čast treba na iskap ispiti!«

— Na te lijepe riječi — ispija čašicu na dušak prvi kancelista Vanić, dok njegova gospođa određuje:

»Mi gospođe ne trebamo popiti! Niti treba da tko umjesto nas pije!«

Žena kuma Đuke skriva svoju čašu u dlan. Postidjela se što je već iskapila, te se baš time htjela pohvaliti: kako poštuje gospođu Vaniće.

Anica i Milko žele, da se svi dobro zabave i da svima bude lijepo. I od samog služenja, nuđenja i nutkanja ne dospijevaju da se sami pozabave.

Na stolu je još veća polovica šunke. Kad je Anica odrezala novi, najveći komad svom širinom šunke, taman se zabjelasala krupna kost iz ružičastog mesa, prepletenog nježnom mrežicom masti. I miriše domaća šunka kao najfinija ružica. Tri je pčele oblijeću i traže cvijetu nevidljive prašnike i tučak.

Ne budi zamjerno: ali usta sama odgrizaju dvostruke zalogaje. Tek gospođa Vanić griska, kao da su joj usta premalena. I ostavlja onaj komadičak kruha i šunke, što ga je prstima držala... kao da joj se od puste otmjenosti gade vlastiti prsti.

Još se teško odreći tečne šunke sa slasnim domaćim kruhom, kad već narezana orehnjača miriše i sja od masnih oraha. Tijesto je tanano kao papir, tek da drži orahe.

Onda Anica, kao da se dosjetila, što je dosad zaboravila, vadi iz košare škatulju, a iz nje u tanki papir umotane kruške. Odmata ih redom i niže stolom. A kruške su velike, žute, onakve, da u njih upadnu prsti i med se cijedi u dlan, pa u rukav do lakta.

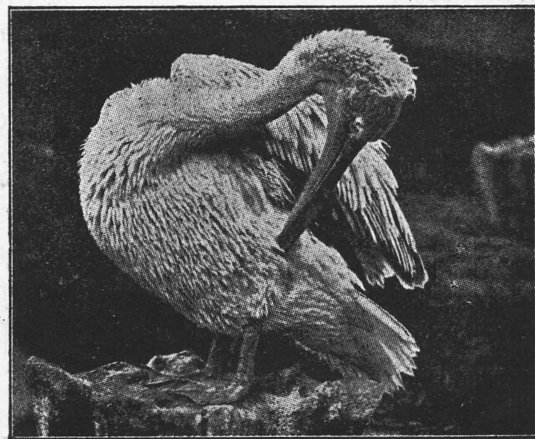
»Djeco, djeco, previše ste potrošili!« prekorava dobrodušno kuma.

»Nije previše za današnji naš dan!« raduje se Anica.

I Milko se raduje. On se raduje upravo tome, što je Anica tako skladno rekla: »Nije previše!«

U taj se mah Milko sjeća svoga ujaka Mile. Nije čudo, što ga se sjeća! Ujak bi Mile, pokoj mu duši, k svakoj obiteljskoj slavi došao u grad i dovukao purana ili par pilića, rogožarac jaja i grudu maslaca, a za djecu košaru voća: trešanja, marelica, krušaka, šljiva, bresaka, jabuka... već kako je godišnje doba bilo.

Nije ujak Mile donosio iz preobilja! Bio je siromašak sudski podvornik. Živio je preskromno, otkidao od ustiju i pregarao... Jedina mu je životna radost bila: uspomena: kako je lijepo bilo u rodu; i očekivanje; kako će jednom opet poći.

PELIKAN, CLOWN MEĐU PTICAMA
Živi na Crvenome moru i na Nilu u Egiptu

Neženja je bio Mile. K njemu se sklonila boležljiva, neudata sestra. Njih je dvoje živjelo u najmljenoj nešto vlažnoj prizemnici, u kuhinji i sobici, a imali su još jednu veću sobu. U toj su sobi stajala dva kreveta puna mekih jastuka i perina. Ali tu nije spavao nitko. Ovo je čekalo svagda spremno: ako dobra namjera nanese u provinciju koga od roda. Rijetko se to dešavalo, zato se željnije očekivalo.

O, da je ujak Mile živ, on bi sada svakako bio ovdje. I on bi se znao najzdušnije veseliti!

Nenavikli na društvo, piće i nazdravljanje: Milko se ne domišlja da bi trebao zahvaliti na kićenoj zdravici i napiti kumu i samozvanom stoloravnatelju Đuki; a Vanić je patološki šutljivac.

Kum Đuka nazdravlja zato sebe sâm:

»Za gutljajem vina spopala me želja! Svaka treća ide... stoloravnatelja, a znate da stola ravnatelj sam sâm... tko ne pije za me,... neka ga je sram!«

Svojoj »autozdravici« smije se Đuka najviše sam.

I to je posljednja zdravica.

Kada Milko hoće da naruči daljnu litru, gospođa Vanićka preokreće čaše, muževu i svoju, te objavljuje:

»Moj suprug i ja ne pijemo više. Zar ne? No reci!... Naša je mjera tri deci, i to ne svaki dan. Mi se naime svake večeri kartamo remi, pa kada dobije moj suprug, onda pijemo naša tri deci, inače ne...«

»Kako je to ganutljivo!« oduševljava se Đukina žena. »Oni se svako večer zajedno kartaju.«

»No da, draga gospođo, ali vi niste od kuće navikli na to.«

»Bome nisam! Moja je mati imala devetero djece, a mi sedmero. I svi su nam, hvala Bogu, živi! Sada su se već poudavali, poženili, razišli svijetom i još nam je samo troje doma...«

»Troje?« zgranjava se gospođa Vanić: »I vi, gospođo, velite — samo troje!«

Dobra je Đukina žena u neprilici, kao da je rekla nešto nezgodno, pa ne znajući što čini: prekrene čašu.

(Sada su već tri čaše na stolu poklopljene).

Nastaje tajac.

Kum Đuka gladi debeljušnom rukom trbuh:

»Kad je blago sito... legne, pa preživa. I sit čovjek šuti, miruje, uživa!«

Anica i Milko ipak ne prestaju nuditi, a kad nitko više ne može, Anica daje kruške i kolač kumi, da nosi kući djeci.

I obje žene umataju kruške i komade narezane orehnjače u papir i slažu ih u kutiju.

Vanićka samo gleda, škubi usta, te najzad progovara:

»Čini mi se da nisam najstarija gospođa u društvu, ipak bih upozorila da se valja spremati doma. Kad padne mrak, bit će nemoguće ovuda hodati.«

»Nemoguće baš ne će biti!« prihvata Đukina žena (najstarija gospođa u društvu!): »Ali na djecu doma valja misliti... Sve lijepo je kratko, a baš nam je bilo lijepo. I hvala vam, djeco, za sve!«

Kum Đuka izgovara posljednje svoje »stihove«:

»Nek' bude mladima, što žele istiha, da se ovdje skoro proslavi i... gliha!«

U ZAJEDNICI

Kad se uveče muževi vrate s posla kući, bračni parovi u dvorišnoj trokatnici provode na različite načine svoj život u zajednici.

Pavlin, prizemno lijevo, sjeda u kuhinji na škrinju za drva, gleda kako žena mijesi, pere, glača rublje, ili što već radi, pa joj pripovijeda sadržaj propovijedi s večernice, ili kakvu krvavu senzaciju, što ju je pročitao u izloženim večernjim novinama. (I propovijed i senzaciju razrađuje Pavlin na svoj način). To pričanje traje dotle, dok ga žena ne ušutka, kako bi djeca mogla učiti školske zadatke... Onda Pavlin izlazi na stubište i puši lulu.

Gospoda Vanići, prvi kat desno, kartaju remi. (Zapravo »šoštara«, tek vele otmjenije: remi!) Pod vodovodom se na tankom mlaziću vode hladi majušna boca s tri decilitra vina. Dobije li igru muž, onda će to vino popiti supruzi u zajednici. Dobije li žena, ona će vino dobro začepiti i spremiti ga u izbu na cementni pod, a onoliko dinara, koliko to vino košta, odvojit će žena iz kase kućanstva (iz škatulje od štirke) i ubacit u svoju zasebnu štedionicu (glinenog praščića).

Kuštrebe, drugi kat lijevo, ako muž uopće dođe kući, provode sate i noći prekoravajući se i otresajući se jedan na drugoga bilo za što. Izjedaju se međusobno. Kuštrebica ustrajno štekće, Kuštreba zalaje na mahove svojim dubokim glasom kao iz bačve.

Milko dolazi svako predvečerje po Anicu pred radionicu Ženske udruge za narodna veziva. (Ovdje ona sada svakoga poslijepodneva veze neki veliki vez za svjetsku izložbu).

Onda njih dvoje polaze gradom da gledaju izloge. I to takve izloge, koje prije nisu ni primjećivali da postoje! Oni na primjer motre željeznarije. Milko, stolarev sin, razumije se dobro u razne drvene radnje. Kao dječak gledao je sate i dane kako stolari rade. Po novogradnjama, gdje bi mu otac bio zaposlen, motrio je

HERSAN ČAJ

Djeluje dobro kod obolenja želuca, jetara i bubrega. — Pomaže kod arterioskleroze i hemoroida. — Olakšava muke i boli kod reumatizma i kostobolje. — Ublažuje obolenja kod mjesečnog pranja i mijene. — Odstranjuje smetnje od debljanja i čini vitkim.

Dobiva se u svim apotekama.

Reg. S. br. 1983/1933

i zidove, tesare, limare, ličilce. Ali u željezo se ne razumije gotovo ništa. Zato njega sada zanimaju razni čavli, vijci, klinovi, kvake, zasuni, okviri i čega to sve u željeznarijama ima, a treba kod gradnje.

Anica pak pregledava štednjake. (Štednjak je savremeno »ognjište«, a za dom se veli »domaće ognjište«!) Od štednjaka počinje Anica u mislima graditi kuću... A ima u izlozima željeznarija prostih limenih štednjaka, ružnih i ni za što. Ima ih željeznih, manje i više zgodnih. Ali jedan — to je Aničina ljubav na prvi pogled! I što ga dulje motri, sve joj je draži. Kao kutija. Bijelo emajliran. Malen, a ima ploču s tri otvora pokrivena kolutićima za sve vrste lonaca i šerpenja. I još je kotlić za vodu pod pločom, pa se nešto može grijati nad parom. Pećnica je zdesna, a vratašca za loženje i vađenje pepela nalijevo. Hvataljke su na vratašcima lijepe kao puceta na svečanoj haljini... Jednim se kazalom može udesiti da vatra gori: jako, srednje i slabo. I što je još divno: ima jedan zasun, pa se može načiniti da zimi štednjak grije kuhinju, a ljeti se toplina pušta ravno kroz dimnjak.

Ojunačili su se i nakon trećega ogledanja, to će reći četvrti dan, ušli u dućan i pitali: pošto je takav štednjak?

Skup je. Ali nije nedokučiv!... Anica bi ga kupila kad dobije naplatu za onaj svoj vez od Udruge. Umotali bi ga u veliki čisti papir (što će ga Milko dobiti u tiskari), pokriti ga kakvim vezivom i neka stoji u sobi do kreveta.

Smelo ih, kad je trgovac pitao: trebaju li štednjak s dimnjakom nalijevo ili zdesna? Rekli su da će se dogovoriti.

Putem do kuće gledaju Milko i Anica po svim kućama dimnjake. Dosada su prolazili pokraj kuća, kao da na njima nema dimnjaka. Sada motre i odgonetaju: koji li su dimnjaci lijevi, a koji desni? I po čemu se to prepoznaje?

I kao što oni počinju zapažati stvari, koje dosada nisu primjećivali, tako nailaze u novinama na članke, opise i slike, kojih kao da nekada nije bilo, a sad su tako zanimljivi, pobudni i korisni.

Jedan takav članak sa slikama Milko je čak tipkao na lajnotajpu.

Toga predvečerja nisu mladi muž i žena pošli gledati izloge. Sjeli su na najbližu klupu putem i Milko je tumačio, opisivao, predočivao rukama i crtao u pijesku.

Kuhinja će biti posvema malena. Neka se domaćica ne zamara hodajući kuhinjom i prevaljujući dnevno čitave kilometre uzalud. Nego neka joj je sve pri ruci. Ona može zapravo i sjediti između stola i štednjaka, a unaokolo su posvuda takve spretne police i vješalice, te se domaćica samo okrene i dohvati što joj treba.

Anica upinje svu pažnju, da potpuno shvati, kakva će to biti njezina kuhinjica i da upamti raspored nacrtan na tlu u pijesku. (Upravo joj je žao: kako će taj nacrt prolaznici za čas pregaziti ili, ako štogod od njega ostane, kako će ga pometač raščeprkati svojom tvrdom metlom od brezovih šiba.)

»Takve su spretne kuhinje u željezničkim vagonima. A u tim se putujućim kuhinjama mogu kuhati i te kako fini i obilni ručci i večere, i to za po stotinu osoba ujedamput. Čak su u vagonima te kuhinje upola manje!«

Milko i Anica idu na željeznički most. Možda će odatle vidjeti koji vagon s takvom kuhinjom.

Već drugi, treći dan dolazi Milko sav uznesen i oduševljen nekim posvema drugačijim nacrtom od onoga, što ga je nacrtao u pijesak, a Anica upamtila do u tančine.

»Kuhinja treba da je velika, zračna i svijetla! Jer domaćica (koja nije milostiva gospođa, nego radi sama) provodi najveći dio života u kuhinji... U takvoj velikoj kuhinji ima udobno mjesto gdje se jede. N i š a! (Tu riječ izgovara Milko razgovijetno i naglašeno). Ta je niša u uglu i kao malo zaklonjena, te se pričinja da baš nismo u samoj kuhinji... A dok žena završava jelo, može razgovarati s mužem i muž s njome. I od stola može domaćica paziti, ako joj je još štogod na štednjaku i u pećnici... I najljepše je toplo u kuhinji. Uz jednu se vatru i kuha i grije!... I onako bi živjeli u kuhinji, tek kada je tu niša, to je spretnije i prijatnije.«

Anica se već uživjela u tu svoju veliku, zračnu i svijetlu kuhinju s nišom, i prihvaća i nastavlja pripovijedanje:

»Kada se na stolu ne bude jelo ni radilo, onda će stol biti pokriven onim stolnjakom od gruboga žutog platna, na kojem su velikim bodovima navezeni crveni makovi, modri različak i žuto žito. Nasred stola stajat će žućkasti vrč s modrim piknjama...«

»Dobro!« — odobrava Milko. — »Piknje na vrču i različak na stolnjaku, nekako su slično milori modrilo.«

Tako razgovaraju Milko i Anica, i sve više i više imadu jedan drugome da kažu. Jedva dočekuju večer, da ispripovijedaju čemu su se kroz dan domislili.

Pričaju putem do kuće. Pričaju dok Anica sprema večeru. I za večerom. I poslije večere, kada žena pomiva suđe, a muž joj pomaže brisati, da što prije svrše, pa da se zavuku u krevet, i tu nastave pričati o budućoj kućici.

Nitko ne zna do kada razgovaraju, jer svijetlo utrnu, pa se u tmini ne vidi na budilicu.

I kada se već čini da su zaspali... još će se Milko ili Anica sjetiti nečega i zapitati najtišim glasom: »Spavaš li?«

Ako se onaj drugi javi... pričat će dalje koješta i svašta o svojoj kućici i Dugom Izbrešku.

Ti njihovi razgovori lijepi su kao večernja molitva. Ta čista njihova radost u zajednici mora biti i Bogu ugodna... Oni je uokviruju pobožnim strehovitim uzdahom.

Kad lijegaju, izgovore svagda zajedno:

»Čuvaj nas, Bože, dok spavamo. I Tvoj blagoslov neka bdije nad nama!«

A kada utihnu da zaspe, u svome se srcu zahvaljuju:

»Hvala Ti, predobri Stvoritelju sviju stvari, za sva dobročinstva Tvoja i za ovu našu sreću, koju si nam udijelio!«

(Nastavit će se.)

GROFICA PUSTOLOVKA

GROFICA ELVIRA PAULIÈRE

Bilo je to godine 1913. Elvira je bila krasna djevojka od 21 godine. Roditelji su joj bili bogati plemići na jugoistoku Francuske. O Elvirinoj ljepoti govorio je cijeli onaj kraj, a roditelji su u tom uživali i obasipali svoju kćerku svim mogućim sjajem. Mladići su se otimali za njom. I birala je. Sastajala se na sastanke sad s jednim, sad s drugim. Ali onda joj je srce prema jednom planulo pravom ljubavlju. Imala je dvadeset godina. Njenim se roditeljima međutim taj njen odabranik nije sviđao, jer je bio sin siromašnije građanske porodice, a još nije bio ni svršio medicinske nauke. No ona se nije obazirala na volju svojih roditelja. Morali su i njezina odabranika pozivati na kućne zabave. Tu je on imao prilike vidjeti sve te je napisao Elviri oproštajno pismo: »Uvidio sam, da ipak nismo jedno za drugo. Moje vas skromne mogućnosti ne bi mogle učiniti zadovoljnom i sretnom. Trpjeli biste možda cijelog života. Zato je bolje: rastanimo se kao prijatelji za vremena . . .« Srce se Elviri stislo. Zaplakala je. Ali uvrijeđeni ponos bio je jači od ljubavi. Odlučila je »nezahvalniku« dokazati, da ni njoj nije stalo do njega. Udat će se za prvoga, na kog se namjeri. I oko joj zapne na četrdesetgodišnjem grofu Paulièru, koji je nedaleko imao krasan dvorac. Ništa zato, što je dvostruko stariji od nje. Vrlo je bogat. Elvira se osvetila svom nesuđenom.

Isprva je sve dobro bilo. Ali tada bukne svjetski rat. Godine 1915. razoriše njemačka topovska taneta cijeli dvorac grofa Pauliêra. Grof proda od jada sav svoj imetak i odseli sa svojom mladom ženom u Buenos Aires, gdje su se na Elviri počeli opažati znakovi nezadovoljstva.

Uto se stadoše dešavati čudne stvari. Kudgod je grof Pauliér sa svojom ženom dolazio u pohode, svagdje su nestajale dragocjene stvari. Tako su jednom bili na večeri kod nekih bogataša, pa je domaćici nestao ovratnik od dijamanta . . .

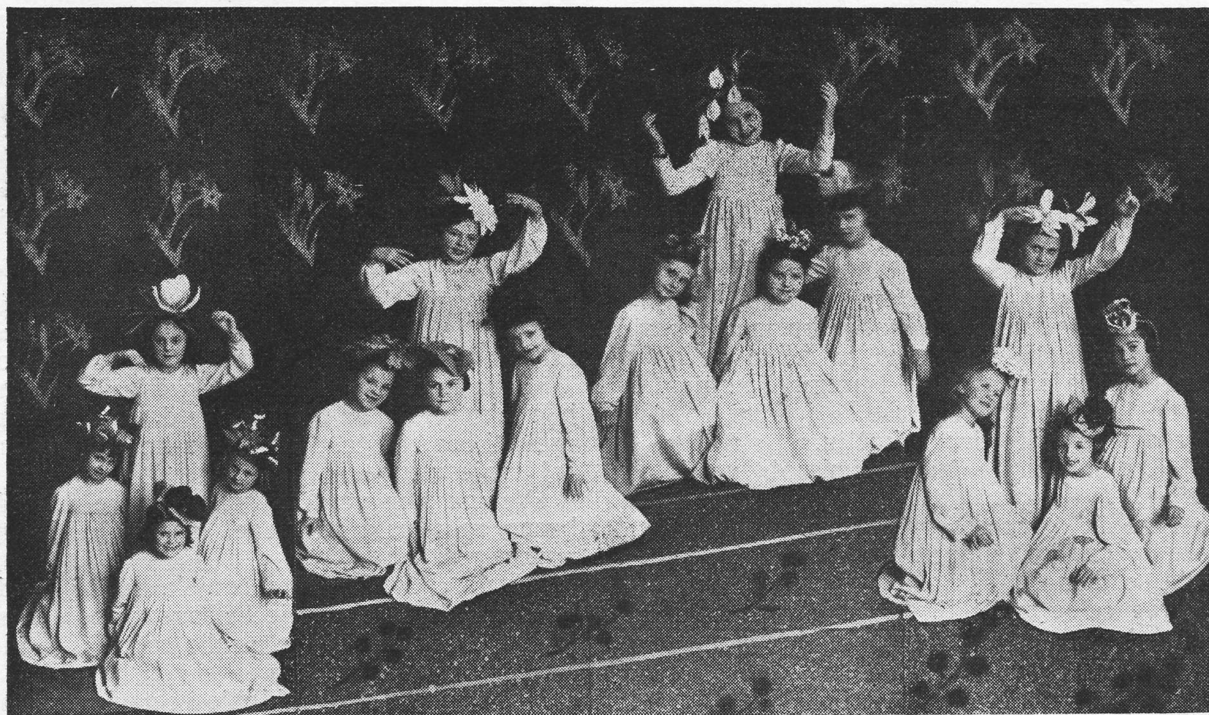
Prošle godine navršila je grofica Elvira 45. godinu života. Za njen rođendan kupio joj je muž narukvicu od dijamanata. Htijući je iznenaditi spremio je taj dar uoči rođendana u ladicu svog radnog stola. Te noći osjećao je boli u želucu pa nije mogao zaspati. Najedamput začuje neko šuštanje u pokrajnoj sobi. U taj čas se sjeti na dijamantnu narukvicu. Da nije provalnik? Digne se, zgrabi revolver i pođe u svoju radnu sobu. U mraku spazi dosista neku sjenu. Opali iz revolvera. Krik. On zapali električno svijetlo i na svoj užas ugleda svoju ženu okrvavljene ruke, a do nje na podu dijamantnu narukvicu. Na hitac sletjela se sva kuća. Dojurio i stražar. Ustanovilo se, da je grofica htjela od svog vlastitog muža ukrasti dragocjenost.

Vlast se nije dala namoliti od grofa, nego je Elviru strpala u zatvor kao kradljivku. No liječnici ustanoviše, da je to u nje bolest. I dovedoše je u sanatorij. Primarius sanatorija bio je mudar čovjek, pa je cijelu zagonetku grofice Elvire brzo i lako riješio. Utvrdio je, da ona nije obična kleptomanka. Njena narav nije nalazila dosta zadovoljstva u životu niti je imala čim da se bavi, a po nesreći dospjela je i u zemlju, u kojoj se rad žene ne drži časnim. Nije se dakle mogla predati radu u kući, jer bi je služinčad bila ismjehivala, pa je čitala pustolovne romane. I u njenoj se duši razvila želja za pustolovinama. Stala je živjeti dvostrukim životom: po danu je bila dobra žena, a po noći kradljivka. U njenoj su sobi otkrili cijelo čudo ukradenih dragocjenosti. Ali te dragocjenosti imale su za nju čar samo, dok ih se nije domogla.

Primarius sanatorija savjetovao je grofu, neka pođe sa svojom ženom na neka daleka putovanja, gdje bi se njena narav, željna pustolovna života, mogla izdovoljiti. I zaista grof je prodao sve, što je imao, te je s nekim stručnjacima pošao u puste krajeve južne Afrike, da istražuje uzroke bolesti spavanja. Na tom ga putu prati i njegova žena Elvira kao tajnica. Sva je sretna: život joj više ne teče jednolično i dosadno, nego se svaki dan pružaju same od sebe nove prilike, da se izdovolji u svojim pustolovnim sklonostima. I na tom putovanju kroz divlju Afriku ove godine slavi pustolovka srebrni pir . . . Z.

SIR ARTHUR WAUCHOPE,
dosadašnji engleski visoki komesar u Palestini, napušta 1. ožujka svoje mjesto, koje je zauzimao od srpnja 1931. Iako je on g. 1936. stišao arapsko-židovske nemire, engleska vlada ne drži, da je on dovoljno jake ruke za sadašnje prilike uoči odluke o razdjeljenju Palestine na židovsku i arapsku državu

PROLJEĆE SE BUDI – SKUPINE IZ GLUME DRA VELIMIRA DEŽELIĆA SINA „HORVACKA VITIJA"

PROLJETNO CVIJEĆE

SLIKA IZ „HORVACKE VITIJE"

Bit će stoljeće i pô, kada je starac Grgur kapucin, svjetovnim imenom Juraj Maljevac, napisao nježnu kajkavsku pjesmu »Horvatska od Kristušovoga narođenja vitija«. Ta je pjesma tiskana godine 1800., a i zaboravljena. Nego u preradbi kao božićna igra oživjela su je zimus djeca škola sestara milosrdnica u Zagrebu. (»Obitelj« je o toj priredbi pisala u 1. broju.)

Kod preradbe stare »Horvatske vitije« uzet je za prikazivanje srednji dio, koji je najdražesniji, najživlji i baš najviše hrvatski i kajkavski. To su prizori, koji se odigravaju pred zatvorenim vratima nebeskim, na koja kucaju svi mjeseci godine od Siječnja do Prosinca i »redom verno prose«, jer bi »vsaki Mesec rad tak srećen biti, da bi Kristuš hotel vu njem se roditi«. Mjeseci se pred nebeskim vratima hvale, čime koji obiluje, i nadmeću se opisivanjem, kako je kada na zemlji — ne bi li time namamili »Detece Jezušeka«, da siđe na zemlju. Pomalo Mjeseci jedan drugoga i podcjenjuju . ., jer šta će Djetešce Isus na zemlji: dok je ona smrznuta i ledena, nego neka dođe u ono vrijeme, kad se budi cvijeće i proljeće! I proljetni Mjesec pokazuje ljepotu prvoga cvijeća.

Naša slika predočuje te proljetne cvjetiće i njihovu igru pred nebeskim vratima.

Proljetni Mjesec hvali svoje cvijeće i sebe samoga, kako je »lepo na svetu, gda je vse vu cvetu«:

Cvete svilen šafran
i samtasti fajgl,
gizdavi tulipan
i pisani najgl.

Cvete mačuhica
i črleni ognjec,
cveteju srčeca
i dišeći klinčec.

Roža se rascvala,
kruna protuletja,
i lilija bela,
kraljica od cvetja.

Ah! Nije moguće
vsega povedati!
To cvetje cvatuće
treba pogledati!

I cvijeće se javlja i plete živi vijenac pjevajući:

Polja, vrti, grmlje,
voćnjaki drvlje
su v cvetu, su v cvetu!
Svet oblečen v rožu
čeka volju Božu
presvetu, presvetu . . .

Uz tu pjesmicu i igru proljetnih cvjetića proljetni Mjesec moli:

Čuj me, Bogek mali!
Čuj me, kak Te zovem!
Vmnogi su Te zvali;
ali ja Ti povem:
Hoću fijolice
drobne Ti nabrati
pak Tvoje pelnice
z njimi posipati.

Na poplun prišijem
rožice cvatuće,
na vilahen šijem
klinčecе dišuće.

No? Kaj veliš na to?
Čekam odgovora!
Al' ni vredno za to
dojt' z nebeškog dvora?

Nažalost vrata nebeska ostaju zatvorena i Djetešce Isus ne silazi na zemlju u proljeće. Ipak Stvoritelj vraća hvalom svima, koji su dobre volje, i iskazuje im milost:

»Mart i Traven čuju kričanje
Hosana!«,
vide kak bu Ljudstvu Božje Telo
hrana,
Križni put dožive i z Groba Stajanje!
Rožnjak bude videl v Nebo
othajanje.

RUŽE ZELENOG OTOKA

ROMAN IZ IRSKE PROŠLOSTI — NAPISAO SAMUEL LOVER

(Nastavak)

Konji su postali nemirni i stali se ritati. Zato su Rory i kočijaš skočili k njima, da ih umire.

»No, što je to, ljude?« Ritate se, mjesto da se veselite, što vam nije potrebno vući kočiju!« Tako im je govorio i naposljetku mu je pošlo za rukom umiriti ih. Zatim je rekao kočijašu: »Znate li, što ćete učiniti? Ispregnite konje. Ovdje uz jarak mirno će pasti, s jednim pojašite u grad i dovezite drugu kočiju.«

»Vjere mi, to je izvrsna misao!« veselo će kočijaš.

»A mi da ostanemo ovdje? Ta već je tama i može doći netko i umoriti nas, kad vas ne bude,« javila se dama.

»Vrag će se mutljati, da vas umori! Ne treba vam se bojati ničega,« mirio ju je Rory na svoj način. »Žurno na zekonju, Hoolaghane, i opali ga kao strijela!«

»Što je to, što govori o nekoj strijeli?«

»On samo daje upute kočijašu, milostiva,« odgovori mladi putnik.

»Pobrinut ću se, da konji međutim budu mirni,« Rory će. »Evo, ovdje dajte nogu, dignut ću vas na životinju.« I Hoolaghan stupi nogom na Roryev desni dlan i tako skoči na konja.

»Tako,« Rory će, »sad ste gore, pa naprijed! Žurno u grad! Na vrat, na nos!«

»Bože moj, što to opet govori o rezanju vratova i nosova?« zapita dama.

»Ništa, milostiva, umirite se,« mirio je putnik.

»Doista ne treba vam se ni najmanje bojati, milostiva,« rekao je Rory, kad je dignuo Hoolaghana na konja, »domala će vam doći kraj.«

Dama se stresla na te riječi, ali nije ništa rekla.

»A sada, gospodine,« okrenu se Rory k svom mladom suputniku, »vrijeme je, da mislimo na se. Čemu da čekamo na drugu kočiju? Do grada, kamo mi se čini da putujete, imade još nekoliko milja, a do moje kuće, koja je onamo preko, nije daleko, približno samo dvije milje. Ako vas ne smeta doći u kuću siromaha, bio bih veoma ponosan, kad bih vašoj časti mogao dati krevet, i premda ne bi bio tako dobar, kakvom ste navikli, bio bi ipak bolji, nego da čekate tu na putu.«

Mladi putnik zahvali Roryu na dobroti i odvrati, da bi mogao poći pješke u grad, kamo je nakanio. Tomu je Rory prigovarao, da bi mogao zalutati, kad ne zna puta, jer pratiti bi ga mogao samo do onamo, gdje se njihovi putevi razilaze. I tako je svog suputnika naposljetku ipak nagovorio, da je prihvatio ponuđenu gostoljubivost. Kad je putnik potražio malenu torbu iz svoje prtljage, koju je htio baciti na rame, Rory mu je to branio govoreći, da mu na svaki način mora dozvoliti, da mu je on ponese.

»Vi imate svoju prtljagu, koju morate nositi,« branio se putnik.

»Naravski da imam, ali samo malen smotuljak, lagan kao pero.«

»A vaši ražnjevi, Rory?«

»Za Boga, skoro bih bio na njih zaboravio!« kliknuo je Rory. »Ali ni ražnjevi nijesu teški, zato mogu posve lako ponijeti sve zajedno.«

»Čekajte časak,« reče putnik, čija je uljudnost bila tako velika, da prestrašene dame nije mogao ostaviti bez zaštite. Stupio je u kočiju i ponudio joj svoje usluge.

»Veoma sam vam zahvalna, da se tako ljubazno zauzimate za mene, ali ovdje je moj muž.«

»Hvala,« javi se malen čovjek, naoko bijedan, koji dosada nije ni riječi progovorio. »Ja sam muž ove dame.« Nije se usudio reći: To je moja žena.

Mladi gospodin se poklonio i ostavio saputnike u kočiji na cesti, a sa svojim je vodičem čvrsto koraknuo prema selu Rorya O'Mora.

»Mislim, da će ti ljudi čekati na pomoć još prilično dugo,« progovorio je saputnik.

»I ja mislim, da će dugo čekati,« povladi Rory, »i nikoga mi nije žao.«

»Zar vam se ne smili nesrećna žena?«

»Dašto,« kliknuo je Rory. »Budala je tako vikala, kao da joj tko reže vrat; i kad bi joj ga prerezao, ne bi bila nikakva šteta za sve one gluposti, koje je izblebetala! Kao da su sami ubice i razbojnici u ovoj zemlji! Vjere mi, naša bi zemlja bila mirna, kad bi nas ostavili u miru. To nas boli, što za svaku malenkost proglase prijeki sud, što nas psuju i zlorabe našu svetu vjeru.«

»A je li narod zadovoljan tim stanjem?«

»Ne znam, zašto ne bi bio zadovoljan! Kako se danas moje srce ugrijalo, gospodine, kad ste onom ružnom Scrubbsu rekli, što ga je išlo. Dobio je, što je tražio!«

»Tko je taj?« upita mladi putnik.

»Nije daleko odavle. Kažu mu sakupljač.«

»Sakupljač čega?«

»Svega, što hoćete. Ubire desetinu za pastora, zakupninu za zastupnika, poreze i sve takve stvari, i zato ga zovu sakupljačem.«

»On nije Irac, zar ne?«

»Ne, hvala Bogu, nije, imamo barem jednoga lopova manje.«

»Je li već dugo ovdje?«

»Ne predugo. Sjećam se, da je došao k nama s nekoliko konja kao nekakav niži stajski sluga s nekim oficirima. Tada mu je bilo loše. Na sebi nije imao ni toliko odijela, koliko si pljunuo; bio je sama kost i koža, a i ta je visjela na njemu, kao da nije bila njegova. Odmah prve nedjelje pošao je u protestantsku crkvu, i budući da je ovdje malo protestanata, pastor mu se obradovao. Da ljudima ne pravi sramote, dao

mu je pastor neko skromno odijelo i zatim ga uposlio, gdje je samo mogao. Tako se prikrpio uz pastora i dizao se od stepena do stepena. Pastor ga je preporučio sucu i taj ga je podupirao. Sudac ga je imenovao sakupljačem, i sada ima lijepu kuću i imanje, premda je tada, ne dugo od toga, kad je došao ovamo, spavao na gostioničarevu sjeniku.«

»Pastor je dakle njegov zaštitnik, zar ne?«

»Nesamo pastor, nego i suci, jer znadu, da ga sudac Ransford štuje.«

»Kako je došao u sučevu milost?«

»Sucu je napravio uslugu, kad mu je preuzeo ljubovcu, koja mu je pravila neprilike. Razumije se, da mu je sudac za to dao i nešto novca. Želio je, da iz ljubovce načini poštenu ženu, čega Scrubbs nije odbio. I sada je vidiš, kako se svake nedjelje vozika s tim podlim čovjekom u crkvu. Na sebi ima više trakova nego ih imade kakav kramarčić.«

»Što kaže pastor na sve to?«

»Što joj on može, gospodine? Ta nije on kriv, što je išla krivim putem. Ako je bila grešnica, mora joj to više pomoći, da se popravi.«

»Vi je sudite sa stanovišta kršćanskog milosrđa, a to je vrlo lijepo,« napomenu mladi putnik.

»Ne smijete biti tvrdi s pastorom, jer je dobar, prijatan, miran čovjek i prijatelj našega župnika oca Kinshela. Obojica objeduju sa sucem, kad je ovdje. Nije li sve to srdačno?«

»Veseli me, što čujem nešto takvo.«

»Ali je Scrubbs neprijatan čovjek, upravo kao i njegova žena. Zacijelo, pastor ne može ništa zato.«

»Vidim, da volite pastora,« putnik će.

»Zašto ne? Uman je i dobar čovjek. Rado lovi, strijelja i uopće rado se zabavlja.«

»Mislite li, da se to pristoji za svećenika?«

»Vi ste preoštri prema svećenicima, gospodine. Zašto se ne bi i oni veselili i zabavljali?«

»Živi li sudac Ransford već više vremena ovdje?«

»Ne, samo kada dođe u lov. Tada dovede sa sobom dovoljno društvo. Inače je ovdje sve zapušteno. Ovdje je samo stara žena i nekoliko sluškinja, da mu čuvaju kuću, čopor i stajski sluga k tome.«

»Samo jedan sluga, a čitav čopor pasa?«

»Da. Pasa zapravo nema ovdje, kad nema njega. Nekoliko ih dade jednom zakupniku, nekoliko drugomu i tako redom. Kada dođe ovamo, sakupi ih i tako sebi prištedi trošak za njih.«

»Prljavština!« kliknuo je putnik.

»O, ne kažite toga!«

»Kako da nazovem čovjeka, koji svoje pse objesa svojim siromašnim zakupnicima?«

»Ali uprkos toga nije prljav. Kad je ovdje, imade naime svega, što si čovjek može izmisliti, u izobilju. Francusko vino teče kao voda i svaki može da natoči, koliko hoće, kako su mi rekli.«

»To je samo razmetanje, koje prema mojim nazorima ne može oprati njegove prljavštine. Zar ne osjeća, ako mu siromašni ljudi tove lovačke pse, da njegovoj zabavi doprinose njihovi žuljevi?«

Oglas registr. pod S. Br. 1475 od 17. XII.

»Sve je sušta istina, što kažete. Ali mi ne gledamo tako potanko sve, što radi gospodin. Ni ja sâm nijesam proti životinjama, jer s onim psima, koje preuzmem, imadem veliko veselje.«

»Kako to?«

»S njima, gospodine, lovim zečeve.«

»Svakako su to dobri psi.«

»O da. I to je posve naravno i bilo bi kruto, kad im ne bih dopustio tog veselja.«

»I svi lovite s njima zečeve, kad su u vašoj opskrbi?«

»Da, svi.«

»Pasja četa ipak nešto vrijedi.«

»Istina. Koji su put nekako predivlji, ne tajim, ali i to mora biti.«

I tako je Rory razgovarao s mladim strancem, dok su hodali putem, i pričao mu o sucu, pastoru i sakupljaču. Njihov je razgovor najednom prekinuo dubok lavež pasa, na koji je Rory odgovorio na taj način, da je pse pozvao po imenu.

»Ovdje su. Vidite, sad smo kod kuće.«

Krenuli su u usku ulicu. Dva psa su dojurila i veselo skakala na Rorya i oko njega sa svim dokazima pasje odanosti.

»Bježi, Benči! Dolje! Još ćeš mi i plašt povući s leđa! I ti, Lizune, ne marim sa tvoje poljupce! Dolje, divljaci, bježite, lude, ta ne mogu naprijed!« I tjerao je dobre, vjerne životinje od sebe. Njihovi dokazi ljubavi bili su mu više nego ugodni.

»Jadnih li životinja,« rekao je strancu mekanim glasom. »Kako je čovjeku dobro, kad mu dođe pas ususret i kaže: dobro došao kući!«

»Više nego pas, dragi Rory!« odjeknuo je sladak glas iz tame, i za čas je dotrčala k Roryu djevojka, zagrlila ga i ljubila.

Toplo joj je uzvratio zagrljaj i rekao:

»Kako je majci?«

»Dobro, hvala,« odgovori djevojka.

»A ti, draga Mary?«

»Oh, ja! Što mi manjka? Pričaj, kakav je Dublin i kako ti se sviđa i jesi li mi donio svilenu vrpcu?«

»To je moja sestra,« rekao je Rory svojemu gostu i nije slušao Marijinih pitanja, koja je tek

sada opazila stranca, poklonila mu se i promijenjenim glasom rekla:

»Službenica sam vam, gospodine.«

»Potrči, draga Mary, i reci majci, da smo došli,« rekao je Rory i pritom stisnuo sestru za lakat, čime joj je htio reći: Pospremi u kući, koliko se dade.

Mary je bratov nijemi znak potpuno razumjela i žurno potrčala. Kad su putnici došli do kućice, našli su majku i sestru takve, kakvi su uljudni ljudi, kad ih preseneti dragi posjet. Čuo si razne glasove štropotanja i pomicanja stolova i stolica, spremanja stvari u kut, čuo si šum, koji nastaje, kada tko s uglom pregače maše i briše. Sve je to svjedočilo o nastojanju obiju žena, da neobičnoga gosta dostojno prime.

Kad su unišli, dočekala je udovica sina s materinskom ljubavi: nježno ga poljubila i s pobožnošću, kojoj je irski seljak tako mnogo odan, i koja je njegovo glavno obilježje, kliknula:

»Neka te blagoslovi Bog, mili moj sine! Dobro došao kući!« Zatim se obratila k strancu i s onim mekanim naglaskom Irca, koji tako dobro izrazuje najnježnija ganuća čovječje duše, rekla:

»Dobro nam došli, gospodine!«

Stranac se zahvali i mirno sjedne. Rory je također sjeo i nesmetano razgovarao sa svojim gostom. Tu i tamo nije se mogao svladati, a da se ne obazre za majkom, koja je imala pune ruke posla, i ne zapita je:

»Mogu li vam u čemu pomoći, mila majko?«

Odgovor je uvijek bio: »Ne, mili sine. Ti si umoran od puta. S Marijom ću sve urediti, što je potrebno. Veoma smo vesele, što si opet kod kuće, i ponosne, što si doveo gospodina. Nadamo se, da će biti zadovoljan s našom poslugom. Premda smo siromašni, on nam je od srca dobro došao.«

Stranac se zahvali za njenu prijaznost.

»Kad bismo bile znale, gospodine, da ćete doći, bile bismo vam spremile par pilića. Kad bi gospodin htio malko pričekati, bilo bi to brzo spremljeno. Međutim molim, da se zadovoljite slaninom i jajima.«

»Draga gospođo,« rekao je stranac, »molim vas, ne mislite večeras na piliće, veoma sam gladan i za mene ne će biti ništa bolje nego tanjur slanine i jaja, a to će biti tim bolje, što brže bude spremljeno.«

Slanina i jaja bili su za čas spremni. I dok se majka vrtjela po kuhinji, Mary je prekrila stol hrapavim bijelim stolnjakom, sa svijetlog ormara s fijokama uzela je čiste tanjure iz poluporculana i sve pripravila za večeru. Gladni putnici večerali su s izvanrednim tekom i jeli tako dugo, dok je nešto bilo u tanjuru. A kad je došla na stol još crna boca rakije i punč, priznao je Roryev gost, da je to bila najbolja večera u njegovu životu

Kad je gost otišao na počinak, Rory je sjeo s majkom i sestrom kraj vatre. Kad su bili sami, započelo je ono obiteljsko ćeretanje, koje ne izostaje nikada, kad se tko vrati s dalekog puta. Rory je sjedio na stolici u sredini, a sestra je sjedjela na niskom stočiću s njegove lijeve strane, poduprta jednom rukom o njegovo koljeno.

Svoje lijepe začuđene oči uprla je u njegove, kad je pričao, što je sve vidio u Dublinu. Udovica je sjedjela na drugoj strani u laganoj, niskoj, iz slame opletenoj stolici i veselo promatrala svojega sina. Kad ga je zapitala, kako je uredio glede zakupa, oduševljeno je Mary razgledavala smotak svilenog traka, što joj ga je brat donesao. To je za Mary bilo veselje! To nije bila kramarova jeftina stvarčica, obična stvar, što je možeš kupiti na čatrlji na sajmu, nego istinski, pravi, pravcati trak, koji je baš za nju donio brat iz Dublina. Kakva sreća! Zar nije mislila, kako će naredne nedjelje presenetiti sve u crkvi?!

Zatim im je Rory pričao, kako je upoznao stranca i kako su se sprijateljili. Uzvisivao ga do neba radi njegove velikodušnosti i gospodskog vladanja te prisegao, da je to pravi muž, za kakvog bi siromah morao dati život. Tako je Rory mislio o strancu.

Razgovarali su još i još, dok nijesu cjepanice na ognjištu posvema dogorjele i dok nije stalo svitati. Zatim su se rastali i pošli spavati.

V.

Sutradan ustala je malena obitelj svježa i vesela, ali njihov gost nije. Probudila ga strahovita žeđa, koja ga je upravo palila. Glava ga neizrecivo boljela i osjećao se na smrt bolesnim.

Bilo je još rano. Budući da je u kućici bilo tiho i mirno, mislio je, da još nitko nije ustao.

Nastojao je da ponovo zaspi, ali nije mogao. Zadrijemao je. Glavom mu se vrzle divlje i rastrgane slike i pomiješane uspomene. Osjećao se sve više bolestan. Domaći nijesu došli k njemu, premda su već ustali, jer su htjeli, da otpočine od dugog putovanja.

A kad je čuo Roryev glas, javio se. Kad je Rory unišao, vidio je, na teškim, mutnim očima, da se gost ne osjeća dobro.

»Dobri Bože, što vam je?« kliknuo je Rory.

»Veoma sam bolestan, O'More,« rekao je stranac slabašnim glasom.

»Ne uzrujavajte se, gospodine, polagano će vam biti bolje, ako je Božja volja.«

»Bojim se, da sam dobio boginje,« stranac će.

»Što još! Ne mislite na takve stvari. Kako ste ih mogli dobiti?«

»Sinoć od one prosjakinje u onoj vrevi, kad smo došli u onu gostionu. Sjećam se, da sam se stresao, kad je govorila o boginjama, i bojim se, da sam dobio ono, čega se najviše bojim, više nego ičega drugoga pod suncem.«

»Idem po majku, jer je ona veoma iskusna u bolestima i razumije se u razne ljekovite biljke.«

Kad se Rory vratio s majkom, upitala je ona stranca, kako mu je. Rekao joj, kako trpi, i ona mu je ponudila čašu rakije. Kad je bolesnik samo čuo za rakiju, postalo mu je zlo. Potreslo ga i zato je otklonio ponudu. (Nastavit će se.)

MEDVEDGRADSKA KRALJICA

OPERA OD LUJE ŠAFRANEKA KAVIĆA NA RIJEČI SLAVKA BATUŠIĆA

Napisao Dr Josip Andrić

Jedan među prvim današnjim hrvatskim skladateljima jest Lujo Šafranek Kavić. Istakao se s više velikih glazbenih djela, među kojima su i dvije opere: »Hasanaginica« na riječi dra Milana Ogrizovića, izvedena prvi put g. 1924., i »Medvedgradska kraljica« na riječi dra Slavka Batušića, izvedena prvi put g. 1927. Opera »Hasanaginica« izvodila se dosada više i češće od »Medvedgradske kraljice«, koja je nakon 10 godina sada u Hrvatskom Narodnom Kazalištu u Zagrebu iznova uvježbana i izvedena 24. veljače, te joj kao važnom hrvatskom opernom djelu posvećujemo ovaj opširniji prikaz.

Kao glavna pokretna točka u glazbenom stvaranju skladatelja Luje Šafraneka-Kavića jasno se ističe njegovo nastojanje, da svojim djelima što više ugodi publici. On hoće da nam dade popularnu operu. To je gotovo u dijametralnoj opreci s tendencijama najvećeg dijela današnje glazbene generacije, od koje jedni u svom stvaralačkom djelovanju s publikom gotovo uopće ne računaju stvarajući djela pristupačna samo nekom najužem krugu, a drugi opet previše gramze za sklonostima publike te nastoje da kojekakvim šlagerima ili bezvrijednim operetama udovolje svojim kompozitorskim ambicijama. Jedni se ograđuju od publike, a drugi profaniraju muzičku umjetnost pred publikom. Tu je eto potrebna neka sredina: nastojanje za stvaranjem popularnih velikih glazbenih djela, koja se odlikuju visokim umjetničkim kvalitetama. Možemo reći, da zapravo samo oni, koji idu tom zlatnom sredinom, čuvaju i odgajaju publiku za više i najviše umjetničke ciljeve. Tim putem ide Šafranek-Kavić. I u tome je on sebi svijestan svoga velikog umjetničkog zadatka. Kad se dao na stvaranje prvog svog opernog djela, tražio je iz naše literature najpopularniji sujet i našao ga je u »Hasanaginici«, uzetoj iz narodne poezije. A laćajući se stvaranja druge svoje opere utječe se on opet k pučkom vrelu, da nađe zgodan sujet, i nalazi ga ovaj puta u narodnoj legendi.

Skladatelj »Medvjedgradske kraljice« i sam je pred prvom izvedbom te opere izjavio, da je tom svojom operom u prvom redu htio ugoditi svom rodnome gradu Zagrebu i Zagrepčanima. Htio je da uzveliča ono, što je za Zagreb i njegovu okolicu najmarkantnije. Već prvim svojim većim instrumentalnim djelom uzveličao je Sljeme, a ovom najnovijom operom nastavio je tamo, gdje je sa simfonijskom pjesni »Sljeme« prestao. »Medvjedgradska kraljica« povezuje zagrebački Kaptol s Remetama i Kraljičinim zdencem ispod Medvjedgrada — dakle najkarakterističniji dio Zagreba s dva mjesta okolice, koja su Zagrepčanima najsimpatičnija. Zanimljivo je svakako to, što su u središtu ove opere Remete i što komponist najljepše i najtoplije zvuke ovog svog djela posvećuje Remetskoj Gospi. Najljepši se dio ove opere zbiva pred svetištem Majke Božje Remetske. Tu je skladatelj nastojao da izlije sve melodijske, instrumentalne i dramatske čare svoje glazbe, tu je sabrao sav vanjski sjaj i svu unutrašnju snagu ovog svog djela, da ga učini što neodoljivijim, što privlačivijim. I pučki elemenat dolazi tu do najjačeg izražaja, jednako kao i lirski i religiozni. Valja posebno istaknuti, da je u ovoj operi neobično snažno zastupan religiozni elemenat, koji se provlači kroz sva tri čina: tu je blagoslov križara božjaka u zagrebačkoj katedrali, procesija i služba Božja u Remetskom svetištu, pjesme i molitve Remetskoj Gospi i t. d. Možda sve to tu nije prožeto onom dubinom pobožnosti, koju bismo očekivali, ali valja imati na umu, da je komponist u prvom redu ipak imao da razvija radnju opere, kojoj je u središtu ljubav »medvedgradske kraljice« Barbare prema Berivoju i ljubav Berivoja prema mlinaričinoj kćerci Jeli.

LUJO ŠAFRANEK KAVIĆ

Što se čisto glazbene strane ovog djela tiče, moramo reći, da se ta glazba u melodijskom karakteru i motivičkoj gradnji bitno razlikuje od »Hasanaginice«. Dok je »Hasanaginicom« Šafranek-Kavić nastojao stvoriti muzičku dramu u wagnerijanskom smislu, »Medvjedgradskom kraljicom« se odvrnuo od toga smjera i priklonio se tipu opere, koja se u svojoj muzičkoj radnji i građi ne služi wagnerijanskim sredstvima. Za razliku od »Hasanaginice«, koju je skladatelj izradio na provodnim motivima u wagnerijanskom smislu i na melodici i orijentalnim natruhama, u ovoj se drugoj svojoj operi hotimice nije služio provodnim motivima, nego samo melodijom, slobodnom glazbenom radnjom i glazbe-

nim ugođajima. U više se navrata jasno razabire, da se skladatelj ovom operom priklonio ruskim uzorima. Osobito se to primjećuje kod korova, a prosjak-guslar Blaž i njegova žena melodijski podsjećaju na analogne tipove u operama od Musorgskoga, Borodina i t. d. Komponist traži u »Medvedgradskoj kraljici« sredstva i načine izražaja, kojima bi dao ono, što mu kod »Hasanaginice«, kako misli, valjda radi wagnerijanskog smjera nije uspjelo. Nema sumnje, da su nam Rusi bliži od Wagnera. Ali ne znam, da li je Šafranek-Kavić više uspio ovim novim izražajnim sredstvima. I nehotice mi pada napamet, kako je i Dvořák počeo s Wagnerom, pa se onda odvrnuo od njega i pošao posve protivnim smjerom, da se konačno ipak vrati onamo, odakle je pošao. U životu, pa i u umjetnosti javlja se često takva linija razvoja. Šafranek-Kavić je u traženju, da nađe i stvori stil, koji bi mu najvećma odgovarao, dao evo dosad, što se osnova glazbene gradnje tiče, dva oprečna tipa u svojim prvim dvjema operama. Kad sam g. 1924. pisao o »Hasanaginici«, izrekao sam nadu, da će buduće operno djelo Šafraneka-Kavića donijeti i veću stilsku izgrađenost. Ako se to nije desilo, mislim, da je to samo zato, što komponist nije nastavio tamo, gdje je započeo. Ne moramo reći, da je to pogreška. Možda je dapače baš to najbolji put, da skladatelj nađe pravu orijentaciju za vlastiti stil.

Kod opere »Hasanaginice« lijepo se isticao nacionalni elemenat Šafranekove glazbe. Stvarajući svoju »Medvjedgrasku kraljicu« skladatelj nije osnovnu njenu glazbenu gradnju postavio na temelje našeg narodnoga glazbenog elementa. Služio se motivima i melodikom bez obzira na nacionalni izražaj. Htio je možda time da bude manje vezan na primitivnost u izražajnim mogućnostima, jer je iz primitivnosti pučke melodike teško razviti sve ono, što je za glazbenu dramu i za sve njene dramatske momente potrebno. Tu skladatelj, ako i crpe elemente svoje glazbe iz narodnog vrela, mora stvoriti vlastiti glazbeni izražaj, izdignut iznad pučke primitivnosti. Skladatelj »Medvedgradske kraljice« bio je sebi svijestan toga, pa idući za svojim glazbenim sklonostima nije htio uopće da se ograniči na narodno vrelo kod stvaranja glazbe za tu operu, nego je dao nevezanoga maha svom glazbenom poletu. Samo kod pojedinih arija glazba se približuje narodnoj melodici, i to katkada čak do imitacije i varijacije. Tako se već u prvom činu Barbarina arija, u kojoj ona pjeva o svojoj ljubavi prema Berivoju, oslanja na motiv iz pučke popjevke »Sunce jarko, ne siješ jednako«. Isto tako kada Jela, mlinaričina kćerka, pjeva ariju o cvijeću, melodija teče tokom pučke pjesme. A cijeli prizor, kad remetski seljaci izađu iz crkve Gospe Remetske te se razvije veselo raspoloženje s pjesmom i kolom, ovio je skladatelj narodnim koloritom.

Melodika je u glazbi »Medvedgradske kraljice« razvijena u skladu s dramatskim razvojem radnje. Nije to opera, u kojoj je melodijski elemenat na prvotnome mjestu i u kojoj se sve podređuje melodiji. Šafranek-Kavić ima prejak smisao za dramatiku, a da bi dao po talijanskom uzoru prevlast melodiji, koja je nosilac lirskog elementa. Ona u ovoj operi ima svoje dramatskom logikom određeno mjesto. Ona služi dramatskoj cjelini, a ne da dramatska cjelina služi njoj. Možda je to ono, zbog čega se publika ne zagrijava previše za tu glazbu. Ne nalazi tu bještavih arija, koje zamamljuju i zapanjuju. No to nesamo da nije nedostatak te glazbe, nego dapače njena odlika. Doduše kada dođe mjesto, da skladatelj može jače razviti melodiku, on to ni tada obično ne čini u punom mahu, kako bismo to očekivali, nego prekida i zaustavlja melodiju još prije, nego li se dovinuo u njenoj razvojnoj gradaciji prave kulminacije. Osjećamo, kao da skladateljeva snaga tu klone, kao da mu ponestaje glazbenoga daha. Tu razabiremo jasno, da Šafranek-Kavić nije prvenstveno glazbeni melodik, koji bi svojom glazbom otkrivao golemo melodijsko blago. Težište njegove glazbe je drugdje, a ne u melodici. Ta konstatacija nipošto ne znači, da u toj glazbi uopće nema melodike. Tä bez melodike uopće ni nema prave glazbe. Kod Šafraneka-Kavića je međutim melodika samo povučenija, nenametljivija, nego što je na primjer u glazbi romanskih skladatelja. On joj ne daje, da se koketno šepiri ili da strastveno zamamljuje. On je zadržaje u čednijim granicama i stapa je s ostalim elementima svoje glazbe u jedinstveniju cjelinu. Postigao je tim u ovoj operi i melodijski znatno jačih finesa nego u »Hasanaginici«.

Skladatelju »Medvedgradske kraljice« bilo je glavno, da svojom glazbom stvori ugođaje za pojedine dramatske momente i da te momente glazbeno ilustrira. Tu se on služi dramatski odmjerenim melodijskim karakteristikama, harmonijskim i ritmijskim kombinacijama i kontrastima, dinamičkim gradacijama te nada sve sjajno biranim i kombiniranim orkestralnim sredstvima.

Instrumentacija se kroz cijelu operu najviše ističe. Skoro bismo mogli reći, da skladatelj kod komponiranja uopće prvenstveno orkestralno misli te je u orkestar postavio težište glazbe »Medvedgradske kraljice«. I melodijske i harmonijske i ritmičke sastojine svoje glazbe divno on povezuje svojim instrumentalnim pletivom te stvara jedinstvenu umjetničku cjelinu i sklad. Za svaku dramatsko-glazbenu situaciju on zna izabrati najpodesniju instrumentalnu kombinaciju pa njome podcrtati, pojačati njen dojam. Skladatelj sa svakim instrumentom svog orkestra živi i sjajno vlada svim orkestralnim mogućnostima, kojima u svojoj partituri daje punoga maha. Počevši od prvih uvodnih taktova, koji daju monotoni ugođaj, kao kad narodni guslar gudalom gudi preko žica svojih gusala, prije nego će nam početi pjevati svoju junačku legendu (skladatelj »Medvedgradske kraljice« je tim fino označio legendarni karakter svoje opere), pa sve do najveće orkestralne gradacije u posljednjem prizoru opere, kad Barbara duševno smućena nad svojim zločinom hrli u naručaj smrti, skladatelj

razvija instrumentalni elemenat u svim mogućim gradacijama i izražajnim karakteristikama. Izuzevši tek neka mjesta, koja svojom ilustrativnom pretjeranošću (na pr. udarci u orkestru, kad se na pozornici kuca na vrata) ili šablonskom shematičnošću (na pr. tremoliranje kao sredstvo gradacije, bubnjevi kao sredstvo za izražaj kulminacije itd.) ne djeluju dosta uvjerljivo, cijeli orkestar u ovoj operi živi puninom glazbenog života i daje ovom djelu posebno izrazito značenje među ostalim djelima hrvatske operne glazbe.

Svojim sadržajem vodi nas »Medvedgradska kraljica« u doba posljednjih križarskih vojna u 13. stoljeću. I iz naših strana kreću križari pod vodstvom remetskih božjaka u Svetu Zemlju. S njima odlazi plemić Berivoj razočaran, što se Barbara, štićenica zagrebačkoga kanonika Marka Torustija, uza svu ljubav prema Berivoju, iz želje prema bogatstvu ipak udaje za »Crnog Januša«, medvedgradskoga kastelana. Nakon 15 godina vraća se Berivoj s križarske vojne te zatekne strahovladu »crne kraljice« Barbare nad kmetovima oko Zagreba. Zato mu omrzne Barbara, a srce mu se prikloni Jeli, kćerci udovice mlinarice. No Barbara iz osvete i ljubomore podmetne Jeli u košaricu među cvijeće zmiju otrovnicu, od koje ujeda Jela umire. No Barbaru nad njenom smrću uhvati grižnja savjesti, te i ona u mukama pada mrtva kod Kraljičina Zdenca nedaleko Medvedgrada.

Taj sadržaj, obrađen od dra Slavka Batušića, nije toliko dramatski jak, kao što je sadržaj »Hasanaginice«, prve opere Šafraneka Kavića. No ako po sujetu »Medvedgradska kraljica« u dramatskom pogledu i zaostaje za »Hasanaginicom«, po glazbenim osebinama ne zaostaje za njom. Skladatelj je toj drugoj svojoj operi uspio dati veću glazbeno-dramatsku snagu i ucijeljenost. Tu je jače nego u »Hasanaginici« afirmirao svoj smisao za scensko-glazbene efekte. Tom je operom dao djelo, koje je po svojim umjetničkim kvalitetama zaslužilo, da stekne opću sklonost i glazbenih krugova i publike, pa da to bude jedna od naših opera, koje se stalnije drže na repertoiru.

REZULTAT VELIKOG NATJEČAJA „OBITELJI“

Natječaj je počeo s prvim ovogodišnjim brojem i trajao je kroz tri broja našega lista, te su u 5—6. broju izašle posljednje natječajne slike.

Od početka natječaja stizale su nam iz mjesta izvan Zagreba vijesti, da se opaža jače nego li obično zanimanje za knjige izdane od Društva sv. Jeronima, koje da se traže po knjižnicama ili kod redovitih pretplatnika. Zagrepčani i pretplatnici bliže Zagrebu dolazili su u velikom broju dnevno u poslovnicu našega Društva, da kupuju razne knjige i pritom pogledaju usput i one druge za koje nisu bili baš sigurni, je li baš iz njihovih naslovnih stranica izrezan ovaj ili onaj izrezak u natječaju. Neki su nam natjecatelji već prije određenog roka pisali šaljući imena novih nađenih pretplatnika i preporučajući se, neka ih svakako uzmemo u obzir za natječaj.

Ovom zgodom ističemo radost nad tolikim zanimanjem naših pretplatnika za natječaj, a osobito nad ljubavlju, koju su oni, tražeći nove pretplatnike ili barem preporučajući »Obitelj« svojim znancima, pokazali za naš list. Osjetili smo moralnu pomoć naših čitatelja po interesu, koji je za »Obitelj« jači nego li prije. Neka za to bude od srca hvala svima, koji su kod toga sudjelovali! Molimo da nas ne napuste ni unaprijed, a ostali neka im se pridruže.

Sa svoje strane izvršili smo svoje obećanje, da ćemo kod ždrijebanja nagrada dati prednost onima, koji nas budu pomagali u širenju našeg lista. To je bilo moguće svima, jer smo mi posebno molili moralnu pomoć od svojih čitatelja.

Odresci natječajnih slika pripadaju naslovnim stranicama ovih knjiga:

1. Proljeće; **2.** Zlatko; **3.** Sanguis Martyrum; **4.** Zemlja umire; **5.** Rusija u konclogoru; **6.** Mali Toma u balonu; **7.** K sreći; **8.** Danica; **9.** Kraljica Jelena; **10.** Petnaest tornjeva; **11.** Ružarij; **12.** Gog; **13.** Na polju slave; **14.** Društveni život na selu; **15.** Komunizam; **16.** Marijin vrt; **17.** Nonni; **18.** Bijelo prijestolje; **19.** Žetelac; **20.** Majka i dojenče.

Natjecalo se 1416 natjecatelja. Dobro je riješilo slike 1363 natjecatelja, a 53 su poslali pogrešna rješenja. Skoro su svi natjecatelji nagrađeni. Ždrijeb je podijelio nagrade ovako:

1. Sto knjiga Dr E. Žilić, Sarajevo, p. p. 264.

2. Fotografski aparat Tomica Čulin, Split, Masarikova ul.

3. Servis za crnu kavu Berta Sila, Sušak, Glavinićeva ul.

4. 20 romana P. Kalabota, Trogir.

5. Servis za liker Jelena Seili, Zagreb, Trnjanska c.

7. Džepni sat Bulić Janislav, Split, Zrinskoga ul.

8—17. Po jednu umjetničku sliku u bojama A. Frimel iz Bednje, S. Lacković iz S. K., SS. milosrdnice iz Sinja, I. Ostoić iz Z. D., M. Badovinac iz Zagreba, Marija Gamulin iz J., fra Mir. Ćosić iz Š. B., M. Subotić iz K., B. Kolumbić iz M. i M. Hercigonja iz Zagreba, Miramarska cesta.

18. Zlatno naliv pero Nikica Peroš iz Zagreba.

19. 100 posjetnica T. Macan iz B.

20. Deset romana Dr. V. Galvagni iz G. S.

21. Godinu dana »Obitelj« besplatno Don F. Grandov, Šibenik.

22. 5 romana A. Mihaljević iz V.

23. Kutija pera S. Dokušec iz L.

24. Album za fotografije F. Rikert iz K.

25. Besplatni uvez »Obitelji« R. Andrić iz Z.

26—30. godinu dana »Mala Mladost« besplatno A. Dasović iz K., A Ceranić iz V., T. Ćukac iz Zagreba, S. Zdjelar iz 7. i I. Juka iz D.

31. Društvena igra Petar B r a j š a iz Zagreba.

32—60. Po dvije knjige: A. Novak iz K. D. Peško iz Sarajeva, Z. Kadlec iz B., N. Marić iz Samobora, Dr M. Ljubić iz Zagreba, I. Rubignoni iz T., A. Vukšić iz S., J. Skračić iz Zagreba, Lj. Vrhovčić iz V. M., N. Lovrić iz D. V., I. Schmidt iz Zagreba, M. Sentinella iz T., Jakov Juri ćiz V., M. Mikinac iz K., V. Žigrić iz G., I. Mađarević iz S. K., E. Bardun iz Beograda, M. Abodić iz K., D. Andreis iz Splita, J. Kopun iz S., M. L. Bindas iz S. V., R. Ganza, M. Znidaršić iz Splita, Lj. Buble iz T., I. Štefani, Sarajevo, T. Onufri iz R. K., M. Kovač iz D. D., D. Zuber iz K., E. Oštrogonac iz Subotice, V. Orlandini iz D., B. Jelinek, V. Fabijanić, I. Beljo, M. Horvat i D. Markulin iz Zagreba, R. Milinković iz O., M. Kačečnik i M. Juranić iz P., M. Nikolić i fra D. Ćorić iz M.

Ostalih 150 imena koji su nagrađeni s po jednom knjigom, ne možemo nažalost radi nedostatka prostora donijeti, nego ćemo im knjige poslati direktno poštom.

Kalendar za našu kuhinju

Ožujak Utorak **1**	Objed: Juha od telećih kosti. Bečki odresci s krumpirom i salatom od matovilca. Pokladnice. Večera: Kobasice s pirjanim kupusom.
Srijeda **2**	Objed: Juha od rajčice s rižom. Savijača sa sirom. Večera: Venecijanska jaja.
Četvrtak **3**	Objed: Juha od celera. Pržena teleća jetra i varivo od slatke repe i krumpira. (St. Andrić »Jela od krumpira« str. 5.) Večera: Riža na mlijeku.
Petak **4**	Objed: Juha od graha. Okrugljice od krumpira s umakom od šljivina pekmeza. Večera: Salata od graha.
Subota **5**	Objed: Paprikaš od krumpira. Naduvak od krpica i jabuka. Večera: Sir s vrhnjem.
Nedjelja **6**	Objed: Juha od zelenja. Pečena janjetina s mladim lukom i prženim krumpirom. Listići. Večera: Rižoto.
Ponedj. **7**	Objed: Juha od svinjskog mesa sa krumpirom i glivama. Naduvak od rezanaca. Večera: Kajgana s rajčicom.
Utorak **8**	Objed: Juha od mrkve. Varivo od leće. Kuhane suhe šljive. Večera: Plućica.
Srijeda **9**	Objed: Juha od krumpira poput riblje. (»Jela od krumpira« str. 4). Okrugljice od žemlje s umakom od rajčica. Večera: Jaja sa sirom.
Četvrtak **10**	Objed: Paprikaš od svinjetine s krumpirom. Palačinke. Večera: Žganci s mlijekom.
Petak **11**	Objed: Juha od mlijeka. Soangalija. Večera: Okrugljice od jabuka.
Subota **12**	Objed: Juha od kiselice. Kobasice s kašom od krumpira. Večera: Popara.
Nedjelja **13**	Objed: Kokošja juha s okrugljicama od jetara. Kuhano kokošje meso s rižom i umakom od hrena. Savijača od maka. Večera: Uštipci od krumpira. Čaj.
Ponedj. **14**	Objed: Teleći paprikaš sa žličnjacima. Omlet s pekmezom. Večera: Jaja s grisom i mlijekom.

ZA DOBRE DOMAĆICE

ZNATE LI LOŽITI VATRU?

Narod sudi čovjeka, osobito ženu, po tome, kako loži vatru. Nastala je i poslovica »Pošalji rugo (ništariju) oganj užeć, pa ćeš odmah vidjeti što je!« Loženje je stvar naoko vrlo jednostavna, iako uistinu nije. Ima to svojih važnih razloga, od kojih su najvažniji ekonomski i zdravstveni. Na natjecanjima u kuhanju prigodom nedavnog Zagrebačkog Domaćinskog Tjedna vrlo se mnogo pazilo i na to, koliko koja domaćica troši plina.

Domaćica, koja dobro ravna vatrom, prištedi na drvima više nego li ona koja loži tako da joj se toplina, recimo radi propuha, gubi. Ako se vatra loži naglo i prejako, treba uslijed prenaglo povišene topline, otvoriti prozore. Tu se rasipa.

Ako kod loženja ugljenom upotrebljavamo malo goriva, to jest, ako je vatra slaba, i slabiji propuh čini, da ugljen brzo izgori. Ako je naprotiv vatra jača, t. j. ima ugljena više, ugljen izgara laganije, dok se u isto doba toplina jače rasprostire.

Dešava se, da je vatra pripremljena po svim pravilima: poslagan papir, tanka drva i ugljen, a ipak počinje dimiti i ne će da uhvati. Često je tome uzrok, što je vrh dimnjaka zagrijan od sunca, dok je donji dio još hladan, te se vučenje u dimnjaku ne može uspostaviti. Tada treba peć ložiti strpljivo više dana lakim gorivom.

Dogodi se da vjetar tjera dim natrag u dimnjak. Tome se može doskočiti samo tako, da se jednim pokrovom pokrije dimnjak na vrhu.

Kad se vatra gasi, propada s pepelom često i prilično ugljena, koji se može sačuvati, ako se pepeo protrese. Ipak je nezgodan posao kad se taj ugljen opet zapaljuje, te je stoga mnogo zahvalnije, dok je vatra jaka i sve je zažareno, pokriti je ovlaženim pepelom, koji čuva toplinu i produljuje trajnost.

Kad se u sobi loži, čovjek se lako može prehladiti. Ljudi računajući s centralnim grijanjem, kojim griju sobu, borave u stanu lagano odjeveni kao i ljeti. Grije se prekomjerno, te je čovjek, koji izvana dođe, radi toga u neprilici. Bolje je i zdravije više puta i pokriti se, nego li tako nepotrebno rasipati toplinu.

Često puta u kućama s jedne strane na drugu vodi hodnik, koji na oba kraja ima vrata, koja veoma rashlađuju cijelu kuću. Da se tome izbjegne, treba postaviti dvostruka vrata. Kako ljudi na vratima zadržavaju dugo služavku, bit će to za nju, uz dvostruka vrata, bez opasnosti.

Ako trebate prozračiti sobu, otvorite sasvim prozore, koji inače treba da čvrsto zatvaraju. Ako prozori slabo zatvaraju, osjećat ćete zimu. Približite ruku okviru, da se uvjerite, odakle ona dolazi.

Sve spomenute okolnosti itekako imaju veze s loženjem, jer ako je sve drugo u kući načinjeno u redu, onda će se loženje isplatiti i ne će biti preskupo. Ako ste osjetljivi na studen, pomislite na to i obavite što prije potrebne popravke. **S. M.**

Dobar tek

Juha od celera. Celer očisti, nareži i pirjaj malo na masti. Onda zalij vodom i kuhaj. Kad celer postane sasvim mekan, pregnječi ga kroz sito, dodaj zapržak i kuhaj dalje. Napokon uspi žumanjak, koji si razmutila u malo mlijeka.

Naduvak od krpica i jabuka. Umijesi tijesto za krpice, koje kuhaj u slanoj vodi, ocijedi prelij hladnom vodom i pusti, da ohlade. Miješaj malo maslaca, nekoliko žlica šećera, jabuke pirjane u šećeru, malo samljevenih badema, grožđica i skuhane krpice. Dobro sve promiješaj i uspi u namašćeni, žemljinim mrvicama posuti oblik za naduvak i polako peci u pečenjari. Kad je pečen, istresi ga na zdjelu i pospi šećerom.

Venecijanska jaja. Tvrdo skuhana jaja olupi i raspolovi. U vrelom rastopljenom maslacu prži luk pa to prelij na raspolovljena jaja.

Kajgana s rajčicom. Razmuti nekoliko jaja (po volji) i primiješaj sok od rajčica. Dobro promiješano uspi u vrelu mast te prži kao običnu kajganu.

Jaja sa sirom. Uzmi maslaca toliko, kolik je orah, pa rastopi na vatri. U taj rastopljeni maslac primiješaj punu žlicu naribanog tvrdog sira, 2 žlice mlijeka i 2 cijela jaja.

Jaja s grisom i mlijekom. U mlijeko uspi grisa (krupice) te u to zamuti i jaja. Kad si sve to dobro zamotala, uspi na vrelu mast kao za kajganu. S. A.

Zdravlje

Vruće mlijeko protiv prehlade. Vrućim se mlijekom pospješuje znojenje, a znojenje je izvrsno sredstvo proti prehladi. Znojenjem se istjeruju iz tijela mnogi otrovni plinovi. Osim toga se uživanjem vrućeg mlijeka pospješuje kolanje krvi, a znojenje i tu igra veoma znatnu ulogu. Vruće mlijeko nadalje oživljuje djelatnost bubrega. A poznato je da bubrezi moraju izlučiti sve ono, što se nalazi u tijelu u tekućem stanju, čega ne treba naše tijelo. Upala bubrega često nastaje uslijed upale žlijezda, pa i tomu se najbolje izbjegne uživanjem vrućeg mlijeka. **I. S.**

DOMAĆICE

Kupujte staklenu, porculansku i vatrostalnu (feuerfest) robu u domaćoj staklani

R. PASARIĆ

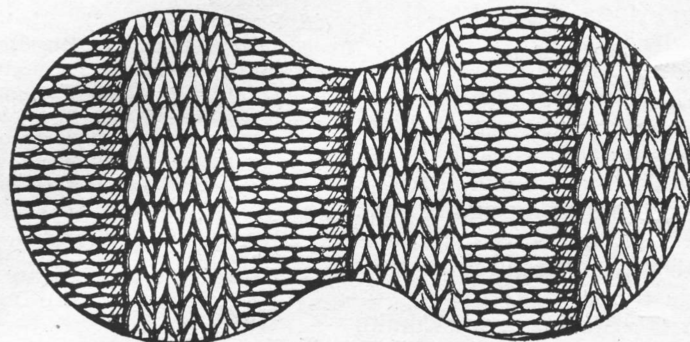
Ilica 5 ZAGREB Ilica 5

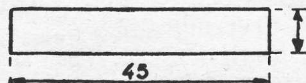
PLETENI KAPUTIĆ

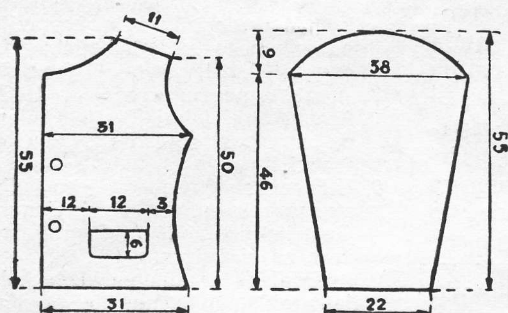
Ovaj topli i elegantni kaputić vrlo je praktičan — to više, što ima dva široka džepa i ovratnik, koji se može po volji nositi otvoren ili zatvoren. Potrebno je oko 500 grama vune i dvije igle sa promjerom od 3 mm.

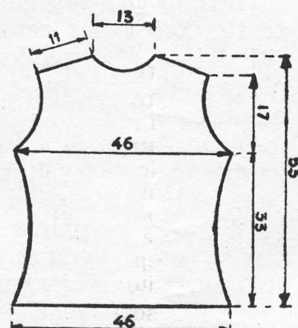
P r e d n j a s t r a n a. Počne se na 64 očica te se pletu 4 očice pravo i 4 očice naopako; od 10 reda oduzima se po jedna očica u svakom četvrtom redu. Kada je dugačko 14 cm od početka, opletu se 4 prve očice sa strane ispod ruke, zatim se završi 28 očica za džep i plete do kraja igle. Kad se u slijedećem redu dođe do onoga mjesta, gdje su završene očice, treba na igli dodati opet 28 očica za džep, plete se tako 19 redova, kasnije se to sastavi sa očicama, koje su ostale na igli, i plete se ravno dalje 20 redova; zatim se dodaje po jedna očica u svakom šestom redu, dok ne bude sve dugačko 36 cm od početka. Sada se počne oduzimati za izrez oko ruke, i to najprije se oduzme 6 očica, zatim 2 očice, u jednom redu se ništa ne oduzme, a u slijedećem redu oduzmu se opet 2 očice, plete se ravno dalje, dok ne bude dugačko 50 cm od početka. Završi se najedamput 20 očica i u svakom drugom redu završuje se po jedna očica na strani od izreza za vrat. Ramenice se tako formiraju, da se završi najprije 8 očica, a ostatak onda u dva puta.

D r u g a p r e d n j a s t r a n a radi se obratno od prve, samo treba ostaviti dvije rupice za gumbe u razmaku od 15 cm, a prva rupica 15 cm od dna. Za svaku rupicu završiti 4 očice (dvije prve se opletu), a u slijedećem redu dodaju se opet 4 očice nad onima, koje su završene.

L e đ a. Počne se na 91 očica. Sa svake se strane oduzima isto onako kao na prednjoj strani samo ispod ruke. U duljini od 36 cm počinje se raditi izrez za oko ruke, i to tako, da se završi najprije 5 očica, onda 2, u jednom redu ništa, u slijedećem opet 2 očice. Nastaviti ravno. U duljini od 53 cm završiti 20 očica u 3 puta i ono, što ostane sve najedamput.

O v r a t n i k. Počne se na 16 očica i plete ravno 4 očice pravo i 4 naopako. Kad je dugačko 45 cm, završi se.

R u k a v. Počne se na 42 očice i plete 20 redova. U svakom se osmom redu dodaje po jedna očica sa svake strane, dok ne bude široko 38 cm u duljini od 50 cm, zatim se oduzmu 4 očice sa svake strane, plete se još 10 cm i u svakom redu oduzimlje, a ostatak se završi najedamput.

Zatim se sastave strane sa leđima i prišije ovratnik. Unutrašnja strana džepova se počne na 30 očica i plete se 30 cm sve pravo, završi se i prišije na džep iznutra. Okolo naokolo cijeloga kaputića, kao i okolo džepova i ovratnika nakvačka se jedan red niskih stupića za završetak.

I v k a M a r u š i ć

PRED IZLOGOM TRGOVINE KUHINJSKIH POTREPŠTINA

Foto „Obitelj"

KRUH OD PAOME

Napisao prof. Ivan Radić

Najljepše i najveličanstvenije biljke toploga pojasa su palme. I taj najljepši ures južnog neba u mnogim je krajevima jedini uvjet ljudskog opstanka. Nema biljnog roda na svijetu, od kojega bi čovjek imao tako raznovrsne koristi kao od palma. Plodovima palma hrani se nebrojeno ljudstvo. Palme daju čovjeku drvo za gradu, vlakno za predu i odijelo. Od njih se dobiva vino i šećer, vosak i ulje, a mnoge napokon daju i brašno. Palmama je priroda izlila u tople krajeve obilje blagoslova. Bez muke i rada dobiva čovjek od njih svakovrsnu hranu, pa i sam svagdašnji kruh. Ali što lakše čovjek svoj kruh zaslužuje, to on u kulturi teže napreduje. Samo škrta priroda potiče čovjeka na rad i smišljanje, a gdje nema ni jednoga ni drugoga, tu nema ni duševnog napretka.

Po otočju Indijskoga Oceana raste u šumama više vrsta palma, kojima je srčika tako puna škroba (štirke), da čovjek treba samo sjekirom u šumu poći, pa će se lako na dugo vremena opskrbiti brašnom. To brašno poznato je danas po svem svijetu, jer se mnogo nalazi u trgovini pod imenom »s a g o«. Najglavnija palma, od koje se dobiva sago, jest »p r a v i s a g o v a c« (Sagus Rumphii) no nije to jedina, ima ih jošte cijela rpa. Radi velike koristi raširio je danas čovjek sagovce po svim tropskim krajevima svijeta, a nebrojeno je ljudi, kojima je sago najglavnija hrana.

Srčika u tim palmama sačinjava najveći dio stabla, a stanice u srčiki upravo su nabite škrobom. Palme dozriju u 6. ili 7. godini, onda im je srčika obično već puna škroba. Da se urođenici o tom osvjedoče, obično najprije navrtaju stabla i onda ga tek pri korijenu podsijeku. Oboreno se stablo sada proreže na komade ili trupce 2 metra duge. Svaki se trupac raskala i onda se srčika istruže. Srčika se smrvi u drvenim stupama i dobro stuče, zatim se vodom namoči i onda na finom situ ispere. Voda ponese kroz sito sav škrob, pa kada se ta voda neko vrijeme ostavi, škrob se staloži na dno posude. Kad se ovo brašno posuši, onda je sago gotov. Slabija palma dade u 7. godini oko 150 kg saga, a od snažnijega se stabla dobije i 300 kg. Ako na jednom jutru raste 300 sagovaca, pa se svake godine sedmi dio stabala posijeće, od toga može živjeti 10 do 14 ljudi, a da se ne muče oranjem i žetvom.

Na Indijskom otočju proizvode od saga neku vrst tvrdoga kruha pekući ga nekoliko časova u vrućem kalupu. Sago je manje hranjiv od našega brašna, jer u njem ima vrlo malo bjelančevine, premda mu hranjivost još nije točno istražena.

Glavna sastojina saga svakako je škrob. Taj se škrob počinje u srčiki sakupljati od prve mladosti, a kad palma dozrije za cvatnju, onda je dupkom puna škroba. Čim se počnu cvjetovi razvijati, počne i škroba nestajati iz srčike, a kad plodovi dozore, onda se srčika ispraznila Palma je dakle sav škrob u stablu samo za to spremila, da može što brže i bez zapreke stvoriti cvjetove i plodove. Kada plodovi dozore, onda i palma odumre.

Obični sago, što dolazi u trgovinu, smeđ je ili crven. Crvena boja potječe od crvenoga mastila, što ga palma imade, no ona se izgubi, kada se sago ugrije i postane siva. Jedna druga vrst saga, što je u novije vrijeme u trgovini donose, mnogo je običnija, a to je zrnati sago (Perlsago). Obični se sago vodom namoči, a tijesto protiskuje kroz sito od žice. Protisnuti komadići padaju na ugrijane bakrene ili željezne posuđe, pa se dotle miješaju, dok ne postanu posve okrugli. Zrnati sago počeli su praviti prvi Kinezi tek godine 1820. na Malaki, a danas se on već mnogo troši u svoj Evropi. Jedu ga obično u juhi mjesto kaše. U toploj se vodi zrnati sago ne raspadne, nego samo nabubri, a zrna mu postanu prozirna. Danas prave zrnati sago i od škroba, što ga vade iz krumpira.

SVJETSKI DOGAĐAJI

21. s i j e č n j a: Radi se o tom, da se Francuska, Engleska i Njemačka sporazume o privremenoj obustavi daljnjeg naoružavanja.
22. Ukrajinci u Poljskoj traže autonomiju.
23. Stojadinović se vratio iz Njemačke.
26. Započelo stoto zasjedanje Saveza Naroda u Ženevi.
27. Sovjetski maršal Blicher izjavio Staljinu, da je crvena vojska spremna za rat.
28. Prvi put, otkad je otkrivena bežična fotografija, poslato je tim putem iz Leipziga čak u Boston (Amerika) cijelo glazbeno djelo.
29. Roosevelt uputio poslanicu američkom Kongresu i iznio prijedlog novog obrambenog naoružavanja Sjedinjenih Država.
30. U Njemačkoj proslava petgodišnjice dolaska na vlast nacionalsocijalizma. Talijanski listovi ističu važnost prijateljstva Italije i Njemačke. — Započeo Domaćinski tjedan u Zagrebu.
31. Japanski ministar financija objavio povećanje poreza na 300 milijuna jena. Oporezovat će se japanski kapitalisti, a novac je potreban za vođenje rata. — Njemačka vlada je zabranila katolicima prisustvovanje euharistijskom kongresu u Budimpešti.
1. v e l j a č e: Propala inicijativa, koja je bila pokrenuta od Rusije, za stvaranje koalicije protiv Japana. — Španjolski nacionalisti napreduju u južnoj Španjolskoj, kod Madrida i Teruela. Sastavljena zakonska nacionalistička vlada. — Kinezi zaustavili japanske snage u napredovanju. — U Tiflisu u Sovjetskoj Rusiji osuđeno na smrt pet profesora, jer su bili trockišti.
2. U Francuskoj uspostavljena jedinstvena komanda u vojsci. General Gamelin postao šef glavnog stožera za slučaj rata.
3. Španjolska nacionalna vlada izdala proklamaciju narodu o vanjskoj politici. — U Stockholmu otkrivena centrala, koja je slala »dobrovoljce« komunistima u Španjolskoj. — Radi potapljanja engleskog broda »Endymiona« pooštrene mjere u pomorskoj kontroli na Sredozemnom moru.
5. Madžarski regent Horthy otputovao u Poljsku.
6. Španjolski nacionalisti izvršili prodor kod Teruela i mnogo napredovali. — Proslava Papinog dana u Zagrebu.
7. Engleska protestira kod generala Franca radi napadaja na engleske trgovačke brodove.
8. Boravak madžarskog regenta Horthya u Poljskoj. Uspjeli politički razgovori.
9. Strahovite žrtve rata na strani Kineza i Japanaca. — Nacionalisti u Španjolskoj zarobili 9000 protivnika.

Dječja priča

KRIVA ADRESA

Napisao S. Mušić

Četrnaestgodišnji Branimir ima zlu sreću, koja se više ne da popraviti: ima u isti dan imendan kad i njegova mama. Nesreća se sastoji u tome, što bi onda, kad bi on i majka imali imendane u različite dane, dvaput dobivao darove, a ovako ... Tatini darovi će se podijeliti između mame i Branimira, a bolji ručak će biti i opet samo jedanput. Eto to vam je ta nesreća.

Majka se zatvorila u kuhinju, iz koje izbija neki zamamni miris. To je sigurno za sutrašnji imendan. Dok miris tješi malog Branimira, misli u svojoj glavi, što bi sve sutra mogao dobiti na dar. Za sestru Slaviju zna, da sprema lijepu pernicu iz lijepe, rukom izvezene tkanine, te Branimir više ne će trebati crnilom mrljati stolnjak.

Ide dalje po krugu svojih poznanika. Misao mu staje na stricu Jerku. Oh, on je plemenita duša, a srce ima kao majka. S te strane bi moglo štogod kanuti. Još da znade, kako će ga četrnaestgodišnji nećak za to zagrliti, podvostručio bi svoj dar!

Din ... dilin, dilin ... din ... zvoni kućno zvonce. I još jednom se Branimir uvjerio, da srce ne vara. Na vratima stoji dječak u poznatoj modroj uniformi iz modne trgovine u njihovoj ulici. Rubovi na hlačama su zlatne boje, kao generalu!

»Da li je ovdje gospodin ... mali Branimir?«

»Imam čast biti ja, iako nisam posve ‚mali'!«

»Imam jedan paket naručen za vas u našoj trgovini. Izvolite, molim, potpisati. Sve je već plaćeno.«

Branimir je od veselja htio zagrliti donosioca. Pa da, posve točno, naručitelj ne može biti nitko drugi nego stric Jerko. Zbilja je to plemenit čovjek!

Sav sretan Branimir, zaboravivši na onaj »mali« u naslovu, protiv čega bi u drugoj zgodi ozbiljno prosjedovao iznoseći kao četrnaestgodišnjak svoje pravo da živi bez tog naslova, nosi zavežljaj najprije usput pokazati Slaviji, a zatim majci. Nije mogao a da iz puna grla ne dade oduška svojem veselju.

Kod otvaranja zavežljaja pokaže se lijepo športsko odijelo po najnovijoj modi. Sav izvan sebe Branimir ljubi svoju majku do deset puta i u zabuni prevali crnilo, koje se na sreću prolilo samo na pod, a ne po stolnjaku. Majka promatra pomnjivo odijelo, nešto dugačko za Branimira.

»Jesi li ti baš siguran, da je to upravo za tebe?«

»Kako ne? Ti bi, kako mi se čini, htjela, da bude za Slaviju! Pogledaj naslov: gospodin mali Branimir. Ta stric se Jerko upravo tako sa mnom šali nazivajući me malim!«

»Znam ja to, ali nešto je odijelo preveliko. Stric Jerko dobro znade, da ti nisi nikakav div.«

»Ti ćeš ga pokratiti, majko,« umiljato će Branimir.

I doista je majka, spretna za sve, postala krojačica i za muška športska odijela. Reže i šiva i sve misli, kako će Branimir sutra lijepo izgledati. Ostavlja na stranu odrezane komade, koji će kasnije dobro doći, kad se negdje otvori rupa. Branimir sve to gleda i nagovara majku, da mu ga dozvoli samo načas obući, a istom sutra će se u njemu među drugovima pokazati.

Din ... dilin, dilin ... din ... oglasi se kućno zvonce. Bog zna, ko je to. Možda opet kakav novi dar? Branimir ide otvoriti. Srce mu i opet kuca. Ali koga on to vidi? Na vratima je isti onaj dječak iz trgovine, koji je donio odijelo.

»Dolazim da uzmem natrag onaj zavežljaj, što sam ga malo prije donio. Zabunio sam se.«

»Nikako,« odgovori Branimir. »Ja sam pravi m a l i Branimir.«

»Ne sumnjam, da vi niste Branimir, ali naslov glasi: Mali Branimir i Mali je prezime gospodina, koji stanuje ovdje u istoj kući, u istom katu, ali na suprotnoj strani ...«

Oči se malom Branimiru zamagliše. Okreće se i ide majci plačući. Majka dođe i dogovori s djedom, da će odijelo platiti stric Jerko, ali ne za Branimira, nego za jednog od svojih sedam sinova.

I Branimir se prvi put požalio na sudbinu, što doista nije m a l i.

RAZGOVOR SA SELJAČKOM DJEVOJKOM

(Svršetak sa strane 126)

»Nisam, nisam; zanimalo me je samo, da li naše selo još uvijek vjeruje tako čvrsto kao prije.«

»Ak vas to zanima, onda si zapamtite, da da! Mi saku nedelu čitamo popoldan posle večerne v hiži naše novine (Tjednik »Hrvatska Straža«), pa se lepo zabavimo.«

»Barek! Barek! Kaj tu vani delaš? Sim hodi!« zvao je netko iz kuće.

Okrenula se:

»Mam bum došla!«

Izvadila je kruh iz peći, na kome se već zažarila smeđa kora i koji je toplo zamirisao. Zaželio sam joj laku noć i vraćao sam se polako kući noseći sa sobom dojmove i žureći se, da ih odmah prenesem na papir. Spuštala se večer. Počelo se smrzavati.

Tako izgleda
ASPIRIN
ASPIRIN 0,5
BAYER
LICE
NALIČJE
Oglas registr. pod S. Br. 181 od 1. III. 1937

ZA SMIJEH I ŠALU

TKO IMA PRAVO? A: »Što je to semafor?«

B: »Zar to ne znaš? Pa to je sprava, u kojoj Rusi kuhaju čaj.«

A: »Ali ne, jer to je termofor!«

U ŠKOLI. Učitelj: »Matek! Zašto imamo oči?«

Matek: »Da ih možemo zatvoriti kad spavamo.«

SPAS. Blaž: »Jesi li i ti stradao od poplave?«

Luka: »Kak ne! Pošto je doprla već sve do koca, morali smo obje svinje zaklati, samo da ih spasimo...«

DOSJETLJIVOST. »Zašto si razgovor sa svojom ženom dao snmiti na gramofonsku ploču?«

»Da ga mogu prekinuti, kad hoću.«

RED JE RED. »Recite mi, kako možete svaki dan dolaziti neobrijani na posao? Što će reći šef?«

»Pustit ću bradu.«

Željezne krevete

dječja kolica, dječji kreveti kao i ino metalno pokućtvo **kupujete** najpovoljnije kod proizvađača

Filip Baum, Zagreb

Dežmanova ul. 1. Prolaz Tuškanac

»Dobro. To možete kod kuće. Ali u ured morate dolaziti obrijan.«

RAZLOG. »Ti si bio u Lepoglavi? Šta si radio?«

»Prao lonce.«

»Pa zar se za to ide na robiju?«

SVE POMALO. »Hoćeš li mi posuditi jednu cigaretu?«

»Pa ti si se odučio pušenja.«

»E, ne ide to tako lako. Najprije se moram odučiti da pušim svoj duhan.«

POSAO. »Pa, kako ti je sada, otkad imaš namještenje? Kako si podijelio svoje vrijeme? Što radiš čitav mjesec?«

»O, tako, tako, ide nekako. Dvadeset devet dana čekam na prvi.«

PREPORUKA. »Konobaru, imam samo pet dinara. Što mi preporučate?«

»Da odete u drugu restauraciju.«

IPAK JEDNOM... Žena: »Imam više stvari, o kojima želim s tobom govoriti.«

Muž: »No, hvala Bogu, da ćeš jedanput govoriti i o stvarima, koje imaš...«

KOD KRASOPISA. Učitelj (gledajući zamrljanu pisanku Ivičinu): »Na ovaj način, dragi moj, ne ćeš ti nikada naučiti uredno pisati!«

Ivica: »To mi ni ne treba, kad ja sve tipkam na mašini.«

UČTIVOST NADA SVE. Kateheta: »Mato! Kako glasi sedma zapovijed Božja?«

Mato: »Ne ukradite!«

Kateheta: »No, a zašto to veliš u pluralu?«

Mato: »Pa ja valjda ne mogu vama, gospodinu kateheti, reći »ti«.«

Najveća katolička tvrtka glazbala u državi

DOBRIJAN KAO KRIJUMČAR

Nakon duga puta
od pet punih ljeta
vratio se čika
iz bijela svijeta.

I kopnom i morem
svud je sretno prošo,
a sada je evo
i u Zagreb došo!

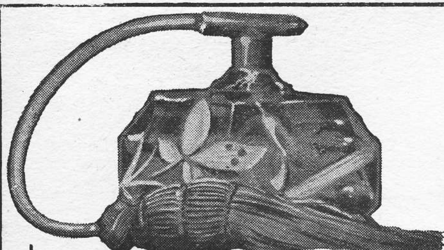
Veli čiki stražar:
»Poštenjak si pobro,
u kovčegu sve je
po zakonu dobro!«

Jao Dobrijane,
što baš sada zape,
pa da ti se rasu
monopol iz kape?

Ilustrovani dvotjednik „Obitelj" stoji 5 Din po broju. Pretplata 30 Din na tri mjeseca, za inozemstvo 4 dolara godišnje. Pretplata se plaća unaprijed. Rukopisi se ne vraćaju. „Obitelj" izdaje Konzorcij Kuća Dobre Štampe. Za izdavača i uredništvo odgovara Dr Josip Andrić, glavni urednik „Obitelji" Zagreb, Trenkova 1. Adresa uredništva i uprave „Obitelji": Zagreb, Trg Kralja Tomislava 21. Telefon 54-17. Ček. rač. pošt. šted. br. 33.536 „Obitelj" se tiska u Tiskari Narodnih Novina u Zagrebu. Za tiskaru odgovara V. Kirin, Deželićeva ul. 2.

Sve za Vaš lijep izgled!

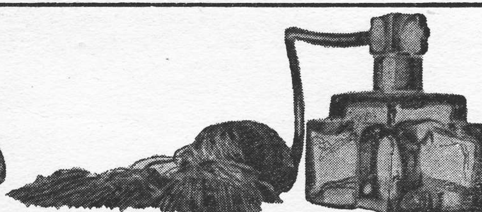
Jedna od stotinu stranica našega glavnog kataloga

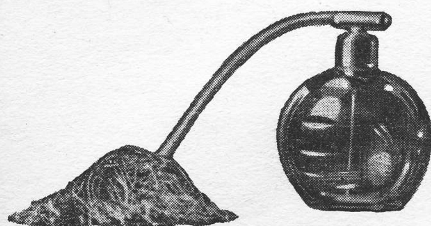
B 9-1 Apartna toaletna garnitura, raspršilo, boca za kolonjsku vodu i doza za puder ili za parfem, staklo svijetlo modro ili ružičasto **Din 200·-**

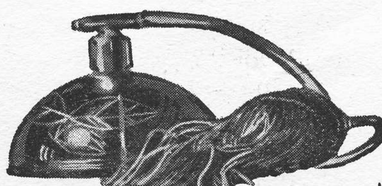
B 9-2 Ukusna garnitura, raspršilo, boca za kolonjsku vodu ili parfem i doza za puder, od utisnutog stakla, staklo topaz, modro, zeleno ili ružičasto **Din 78·-**
Samo raspršila **Din 45·-**

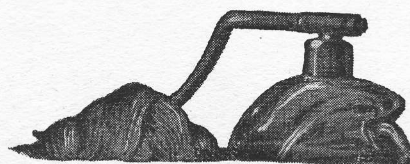
B 9-3 Vrlo lijepo raspršilo, masivno, sa svilom prevučeni mjeh, čvrsto montirano **Din 92·-**

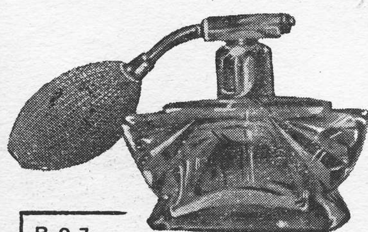
B 9-4 Raspršilo, okruglo, ukusno i čvrsto montirano, sa svilom u boji stakla **Din 38·-**

B 9-5 Ukusna garnitura, raspršilo, boca za kolonjsku vodu ili parfem i doza za puder, u staklu brušeni uzorak, švilena montaža iste boje kao staklo **Din 110·-**

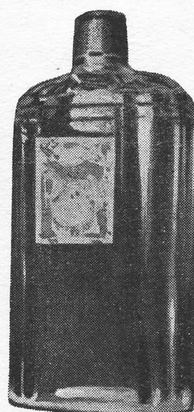
B 9-6 Raspršilo lijepog oblika, masivno izradjeno, svijetlo zeleno, svijetlo modro, ružičasto i u boji limuna **Din 52·-**

B 9-7 Ukusno raspršilo, otmjenog oblika, sa kratkom montažom, u svijetlim bojama **Din 48·-**

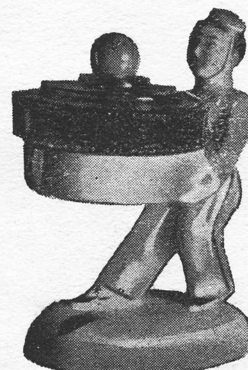

B 9-8 Raspršilo ukusnog oblika, sa kratkom montažom, ružičasto, modro, zeleno ili žuto **Din 25·-**

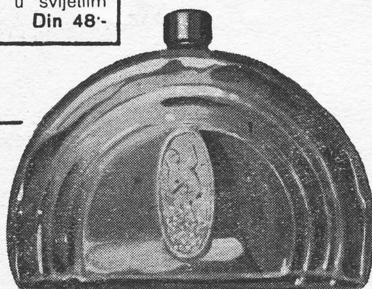

B 9-10 Raspršilo, u raznim oblicima i bojama sa kratkom i čvrstom montažom **Din 17·-**

B 9-11 Apartna figura, od bojadisane keramike, punjena Dralle-ovim parfemom, mirisa jorgovan, chyper ili Ilang **Din 78·-**

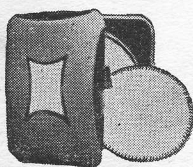

B 9-12 Boca kolonjske vode, osobite kakvoće, mirisu „Soir de Paris" 250 gr. **Din 58·-** 500 grama **Din 110·-**

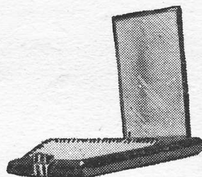
B 9-9 Kolonjska voda, „Coty", poznata francuska marka, nova mješavina mirisa 150 gr. **Din 58·-** 250 grama **Din 90·-**

B 9-15 Boca kolonjske vode, u poznato dobrim Dralle-ovim mirisima, ljubičice, ruže, jorgovana, đurđice, magnolije i šipera 100 gr. **Din 34·-** 200 gr. **Din 45·-**

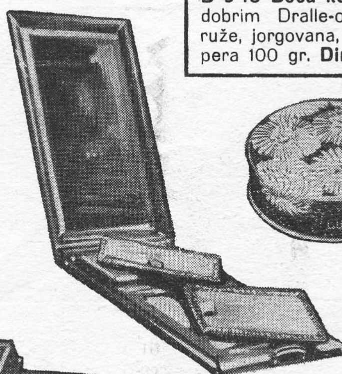

B 9-13 Doza za puder, u modernim svijetlim bojama, sa kičicom **Din 19·-**

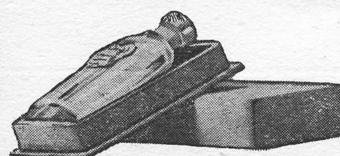

B 9-14 Doza za puder, vrlo lijepo izrađena, crvena, modra, smeđa ili crna, **Din 35·-**

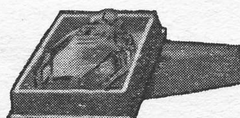

B 9-16 Francuski puder „Lubin" odličan u svim bojama **Din 22·-**

B 9-17 Puder „Lubin" miris „Dance France" u svim bojama, mala kutija **Din 12·50** velika **Din 22·-**

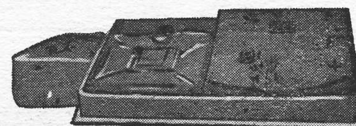

B 9-18 Parfem „Houbigant", poznat u kakvoći, miris „Fleurs" 27 grama **Din 44·-**

B 9-19 Francuski parfem „Cheramy", u vrlo lijepoj opremi i raznim finim mirisima **Din 34·-**

B 9-20 Moderna doza za puder i šminku, u odužastom obliku, ukrašena kroko uzorkom **Din 72·-**

B 9-21 Sapun i parfem, istog mirisa, u kutiji **Din 22·-**

Tisuće kupaca naručuju robu poštom pomoću naših bogatih kataloga. Zašto ne bi i Vi naručivali poštom?

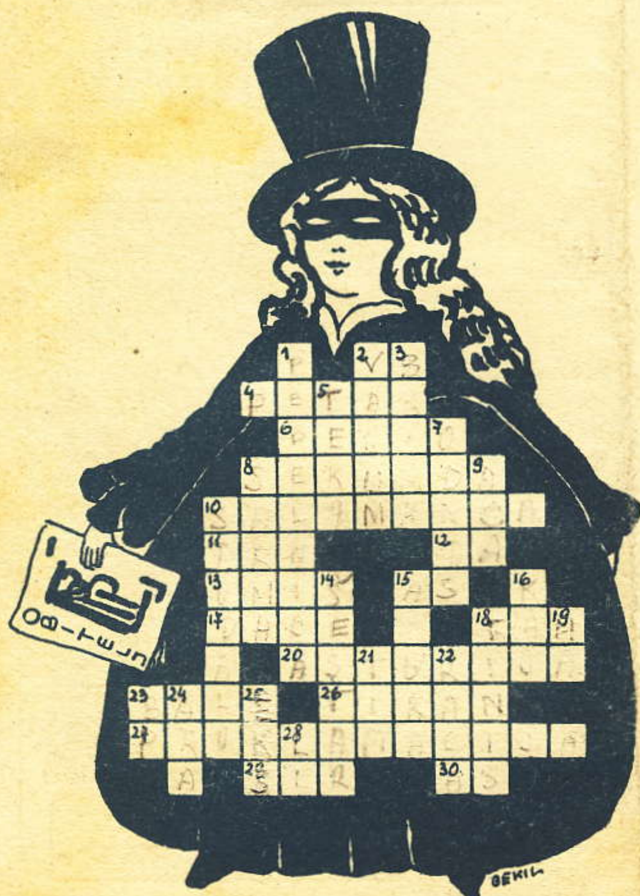
Robna kuća
KASTNER I ÖHLER
Zagreb, Ilica 416

Katalog ćemo Vam poslati besplatno, a ako naručena roba ne bi odgovarala, zamjenjujemo istu ili vraćamo novac.

Moda za djevojčice

1. Dražestan kaputić za djevojčicu od crvenkaste tkanine sa crnim krznenim ovratnikom i narukavcima. Puceta su također crna. — 2. Tamnoplava baršunasta haljinica za svečane zgode. Ovratnik i narukavci, kao i vrpca na ovratniku od ružičaste svile. — 3. Haljina za djevojčicu od meke tkanine u boji opeke. Čipkasti ovratnik i vezanka u pasu od svijetlozelene svile. — 4. Zelena haljina za nešto veću djevojčicu. Ovratnik sa umetkom i narukavcima od šarenog svilenkastog materijala. — 5. Vrlo dražestan ali jednostavan kaputić za manju djevojčicu od modre tkanine sa krznenim ovratnikom i malenim kolčakom.

Križaljka

Složio „Bekil", Zagreb

Okomito: 1. prvi dan korizme, 2. mjesto bez zraka, 3. vodena pregrada, 5. bilježnica (tuđ.), 7. veza, 8. samljeveno meso umotano u kupus, 9. muško ime (skrać.), 10. dio noge, 14. sprava za mjerenje kod crtanja, 15. gruba lanena ponjava, 16. naslov poznate Domjanićeve pjesme, 18. svršetak (lat.), 19. uzvik, 21. nogometna postava (fonet.), 22. patka, (dij.), 23. dva usnena suglasnika, 24. papiga, 25. rječca, koja veli, da je netko »bivši«, »negdašnji«, 28. francuski član.

Vodoravno: 2. kratica za: veliki boj, 4. prvi papa, 6. oblik glagola peći, 8. dio minute, 10. grad u nac. Španjolskoj, 11. bodljika, 12. inicijali hrvatskog slikara, 13. grad u Dalmaciji pod brdima, 15. igraća karta, 17. lat. mir (abl.), 18. odio, predjel (tuđ.). 20. pokrajina u Španjolskoj (rudari!), 23. veliki paket papira (pl.), 26. nasilnik (tuđ.) 27. proglas, 29. produkt mlijeka, 30. isto što i 15. vodoravno.

Rješenje treba poslati do 15. ožujka. Među odgonetače podijelit će se 20 lijepih knjiga.